

Grupa Kapitałowa RAFAKO

GRUPA PBG

**ŚRÓDROCZNE SKRÓCONE
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE**

**za okres 9 miesięcy zakończony
30 września 2016 roku**

14 listopada 2016 roku

Spis treści

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	1
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	2
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	3
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	4
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	5
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym.....	6
DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE.....	7
1. Informacje ogólne	7
2. Podstawa sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	7
3. Istotne zasady (polityka) rachunkowości	9
4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie	12
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach.....	13
5.1. Profesjonalny osąd.....	13
5.2. Niepewność szacunków	13
6. Zmiana szacunków	16
7. Segmenty operacyjne	16
8. Zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego	21
9. Zmiany w strukturze jednostki dominującej i jednostek zależnych objętych konsolidacją	22
10. Sezonowość lub cykliczność działalności Grupy.....	22
11. Informacje dotyczące umów o usługę budowlaną	23
12. Rodzaj i kwoty pozycji w znaczący sposób wpływających na aktywa, zobowiązania, kapitał, wynik finansowy oraz przepływy środków pieniężnych	25
12.1. Przychody ze sprzedaży, koszty sprzedaży, przychody i koszty operacyjne oraz finansowe	25
12.2. Podatek dochodowy	26
12.3. Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	28
12.4. Rzeczowe aktywa trwałe.....	29
12.5. Nabycie i sprzedaż składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	30
12.6. Wartość firmy	30
12.7. Akcje/udziały w pozostałych jednostkach.....	30
12.8. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów - długoterminowe	31
12.9. Inne aktywa finansowe długoterminowe	31
12.10. Zapasy	31
12.11. Inne aktywa finansowe krótkoterminowe	32
12.12. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	33
12.13. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów - krótkoterminowe	33
12.14. Odpisy aktualizujące wartość skonsolidowanych aktywów	34
12.15. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy	35
12.15.1. Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych	35
12.15.2. Zabezpieczenia ustanowione na wartościach niematerialnych	35
12.15.3. Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach.....	35
12.15.4. Zabezpieczenia ustanowione na zapasach.....	35
12.15.5. Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych.....	36
12.16. Kapitał podstawowy.....	36
12.17. Wartość nominalna akcji.....	36
12.18. Prawa akcjonariuszy.....	36
12.19. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	36
12.20. Kapitał zapasowy.....	36
12.21. Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych.....	36
12.22. Zyski zatrzymane i wypłacone dywidendy	36
12.23. Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję	37
12.24. Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia.....	38
12.25. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania - długoterminowe	38
12.26. Rezerwy, zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania - krótkoterminowe.....	39
13. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	39
14. Instrumenty finansowe	40
15. Kredyty i pożyczki.....	41
16. Instrumenty pochodne	42

17.	Zarządzanie kapitałem	42
18.	Rezerwy na koszty	42
18.1.	Rezerwa na koszty kar z tytułu nieterminowej realizacji lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych umów o usługę budowlaną	42
18.2.	Zmiana stanu rezerw, zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej	43
19.	Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	44
20.	Wypłacone lub zadeklarowane dywidendy	44
21.	Zobowiązania inwestycyjne	44
22.	Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez Grupę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji	44
23.	Sprawy sporne, postępowania sądowe	45
24.	Należności od jednostek powiązanych objęte postępowaniem układowym	46
25.	Informacje o Zarządzie i Radzie Nadzorczej jednostki dominującej	47
26.	Transakcje z udziałem członków Zarządu i Rady Nadzorczej	47
27.	Transakcje z podmiotami powiązаныmi	47
28.	Zwięzły opis dokonań i niepowodzeń Grupy Kapitałowej w trzecim kwartale 2016 roku.	48
29.	Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz	49
30.	Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A., jednostki dominującej	50
31.	Zestawienie zmian w stanie posiadania akcji RAFAKO S.A. lub uprawnień do nich (opcji) przez osoby zarządzające i nadzorujące jednostek należących do Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją, zgodnie z posiadanymi przez RAFAKO S.A. informacjami, w okresie od przekazania poprzedniego sprawozdania finansowego	51
32.	Wynagrodzenia członków Zarządu i Rady Nadzorczej jednostki dominującej oraz spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej	51
33.	Czynniki mające istotny wpływ na wyniki do uzyskania w czwartym kwartale 2016 roku.	52
34.	Portfel zamówień	52
35.	Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego	53

Załączniki:

1. Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe RAFAKO S.A. za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku

	Nota	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)
Działalność kontynuowana					
Przychody ze sprzedaży	12.1	495 548	1 236 112	321 784	1 017 056
Przychody ze sprzedaży produktów i usług		494 975	1 234 258	321 215	1 015 419
Przychody ze sprzedaży materiałów		573	1 854	569	1 637
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	12.1	(454 888)	(1 140 666)	(290 394)	(933 476)
Zysk/(strata) brutto ze sprzedaży		40 660	95 446	31 390	83 580
Pozostałe przychody operacyjne	12.1	979	2 030	489	2 508
Koszty sprzedaży	12.1	(7 888)	(22 769)	(7 360)	(21 077)
Koszty ogólnego zarządu	12.1	(12 457)	(40 569)	(12 855)	(37 181)
Pozostałe koszty operacyjne	12.1	(2 017)	(4 209)	(912)	(1 917)
Zysk/(strata) z działalności operacyjnej		19 277	29 929	10 752	25 913
Przychody finansowe	12.1	632	3 229	1 960	9 826
Koszty finansowe	12.1	(1 370)	(4 683)	(2 706)	(5 796)
Zysk/(strata) brutto		18 539	28 475	10 006	29 943
Podatek dochodowy	12.2	(3 069)	(5 846)	(2 354)	(8 210)
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej	12.23	15 470	22 629	7 652	21 733
Działalność zaniechana		-	-	-	(55)
Zysk/ (strata) z działalności zaniechanej		-	-	-	(55)
Zysk netto za rok		15 469	22 629	7 652	21 678

Racibórz, dnia 14 listopada 2016 roku

Agnieszka
Wasilewska-Semal

Krzysztof Burek

Jarosław Dusiło

Edward Kasprzak

Tomasz Tomczak

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku

Nota	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)
Inne całkowite dochody za okres	(1 320)	(1 398)	(374)	(846)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	(204)	(27)	(183)	(347)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej przypadające mniejszości	(34)	(9)	2	(1)
Inne całkowite dochody netto podlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych	(238)	(36)	(181)	(348)
Inne całkowite dochody wynikające z zysków/(strat) aktuarialnych	(1 336)	(1 680)	(239)	(615)
Podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów	12.2 254	318	46	117
Inne całkowite dochody netto niepodlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych	(1 082)	(1 362)	(193)	(498)
Całkowity dochód za okres	14 150	21 231	7 278	20 832
Wynik netto przypadający:	15 470	22 629	7 652	21 678
Akcjonariuszom jednostki dominującej	12.23 14 599	22 127	7 595	21 520
Akcjonariuszom niekontrolującym	871	502	57	158
Całkowity dochód przypadający:	14 150	21 231	7 278	20 832
Dochody całkowite akcjonariuszy jednostki dominującej	13 313	20 738	7 219	20 675
Dochody całkowite udziałów niekontrolujących	837	493	59	157
Zysk/(strata) na jedną akcję: Podstawowy zysk/(strata) na jedną akcję w złotych	12.23 0,17	0,26	0,10	0,30
Zysk/(strata) na jedną akcję z działalności kontynuowanej Podstawowy zysk/(strata) na jedną akcję w złotych	12.23 0,17	0,26	0,10	0,30

Racibórz, dnia 14 listopada 2016 roku

Agnieszka
Wasilewska-Semail

Krzysztof Burek

Jarosław Dusiño

Edward Kasprzak

Tomasz Tomczak

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2016 roku

	Nota	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
AKTYWA			
Aktywa trwałe (długoterminowe)			
Rzeczowe aktywa trwałe	12.4, 12.5	180 133	183 439
Nieruchomości inwestycyjne		–	–
Wartości niematerialne	12.5	18 947	15 211
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności długoterminowe		35 366	35 648
Należności z tytułu dostaw i usług	12.8, 14	35 258	35 409
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów	12.8	108	239
Aktywa finansowe długoterminowe		27 371	30 129
Akcje/udziały w pozostałych jednostkach	12.7	821	229
Udzielone pożyczki długoterminowe	12.9, 14	–	–
Inne aktywa finansowe długoterminowe	12.9, 14	26 550	29 900
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	12.2	55 065	47 796
		316 882	312 223
Aktywa obrotowe (krótkoterminowe)			
Zapasy	12.10	11 304	18 817
Należności z tytułu dostaw i usług, pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów	12.13, 14	497 049	481 766
Należności z tytułu dostaw i usług	12.13, 14	318 806	277 397
Należności z tytułu podatku dochodowego	12.13	18 592	21 137
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów	12.13	159 651	183 232
Należności z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i związane z wyceną kontraktów rozliczenia międzyokresowe	11	192 387	233 992
Aktywa finansowe krótkoterminowe		243 807	203 357
Instrumenty pochodne	16	–	–
Lokaty krótkoterminowe	14	72	70
Udzielone pożyczki krótkoterminowe	14	52	80
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe	12.11, 14	10 070	5 946
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	12.3, 12.12, 14	233 613	197 261
Pozostałe aktywa niefinansowe krótkoterminowe		–	–
		944 547	937 932
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży		971	1 063
SUMA AKTYWÓW		1 262 400	1 251 218

Racibórz, dnia 14 listopada 2016 roku

Agnieszka Wasilewska-Semail	Krzysztof Burek	Jarosław Dusiło	Edward Kasprzak	Tomasz Tomczak	Jolanta Markowicz
-----------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	----------------	-------------------

Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Główny Księgowy
----------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	-----------------

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2016 roku

	Nota	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
PASYWA			
Kapitał własny (przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej)			
Kapitał podstawowy	12.16	169 864	169 864
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	12.19	95 340	95 340
Kapitał zapasowy	12.20	171 050	112 715
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	12.21	(68)	(41)
Zyski zatrzymane/ (Niepokryte straty)	12.22	9 643	47 213
		445 829	425 091
Kapitał udziałowców niekontrolujących		9 102	4 675
Kapitał własny ogółem		454 931	429 766
Zobowiązania długoterminowe			
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki		–	–
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	12.25, 14	3 770	3 686
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	12.2	383	94
Rezerwa z tytułu świadczeń pracowniczych	12.24, 18.2	23 970	23 552
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania		35 061	40 332
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	12.25, 14	29 283	34 844
Zobowiązania z tytułu inwestycji	12.25, 14, 21	238	852
Pozostałe zobowiązania	12.25	5 540	4 636
		63 184	67 664
Zobowiązania krótkoterminowe			
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania		445 786	467 547
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	12.26, 14	357 473	400 842
Zobowiązania z tytułu inwestycji	14, 21	3 914	2 663
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		56	4
Pozostałe zobowiązania	12.26	84 343	64 038
Bieżąca część oprocentowanych kredytów bankowych i pożyczek	14, 15, 17	141 473	109 208
Pozostałe zobowiązania finansowe oraz z tytułu leasingu finansowego	14	2 181	1 542
Rezerwa z tytułu świadczeń pracowniczych	12.24, 18.2	2 128	2 004
Zobowiązania, rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i przychody przyszłych okresów	11	152 716	173 487
Zobowiązania z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną	11	134 537	142 795
Rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną	11, 18	17 279	29 885
Dotacje		900	807
		744 284	753 788
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami sklasyfikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży		1	–
Zobowiązania razem		807 469	821 452
SUMA PASYWÓW		1 262 400	1 251 218

Racibórz, dnia 14 listopada 2016 roku

Agnieszka
Wasilewska-Semal

Krzysztof Burek

Jarosław Dusiło

Edward Kasprzak

Tomasz Tomczak

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku

Nota	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
Zysk/(strata) brutto z działalności kontynuowanej	28 475	29 943
Zysk/(strata) brutto z działalności zaniechanej	–	(66)
Zysk/(strata) brutto	28 475	29 877
Korekty o pozycje:		
Amortyzacja	(15 814)	3 719
(Zyski)/straty z tytułu różnic kursowych	10 923	9 525
Odsetki i dywidendy, netto	14	449
(Zysk)/strata na działalności inwestycyjnej	3 280	2 988
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań/aktywów z tytułu wyceny instrumentów pochodnych	(1 424)	(3 082)
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu należności	–	(89)
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu zapasów	12.3 (17 511)	4 816
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań i rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych z wyjątkiem kredytów i pożyczek	7 513	2 914
Zmiana stanu rozliczeń z tytułu umów o usługę budowlaną	12.3 (19 408)	(33 977)
Podatek dochodowy (zapłacony)/otrzymany	12.3 20 741	48 545
Pozostałe	(19 245)	(28 480)
	(698)	110
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	12 660	33 596
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	1 374	1 613
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	12.3 (4 892)	(15 260)
Sprzedaż aktywów finansowych	–	21 430
Nabycie aktywów finansowych	(202)	–
Splata udzielonych pożyczek	–	22
Dywidendy i odsetki otrzymane	34	77
Pozostałe	169	(1 440)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(3 517)	6 442
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy z tytułu emisji akcji	–	–
Splata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	(2 193)	(1 249)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia pożyczek/kredytów	12.3 32 295	17 418
Splata pożyczek/kredytów	–	–
Odsetki zapłacone	12.3 (2 146)	(3 085)
Prowizje bankowe	(827)	(930)
Pozostałe	112	(259)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	27 241	11 895
Zwiększenie (zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	36 384	51 933
Różnice kursowe netto	(32)	(372)
Środki pieniężne na początek okresu	12.12 197 261	65 899
Środki pieniężne na koniec okresu	12.12 233 613	117 460

Racibórz, dnia 14 listopada 2016 roku

Agnieszka
Wasilewska-Semail

Krzysztof Burek

Jarosław Dusiło

Edward Kasprzak

Tomasz Tomczak

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku

	Kapitał akcyjny	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał zapasowy	Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty	Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem
Na 1 stycznia 2016 roku	169 864	95 340	112 715	(41)	47 213	425 091	4 675	429 766
Dochody całkowite za okres sprawozdawczy	–	–	–	(27)	20 765	20 738	493	21 231
Dywidenda	–	–	–	–	–	–	–	–
Podział zysku z lat ubiegłych	–	–	58 335	–	(58 335)	–	–	–
Zmiana struktury Grupy Kapitałowej	–	–	–	–	–	–	3 934	3 934
Na 30 września 2016 roku (niebadane)	169 864	95 340	171 050	(68)	9 643	445 829	9 102	454 931
Na 1 stycznia 2015 roku	139 200	36 778	114 393	–	190	10 700	301 261	12 193
Dochody całkowite za okres sprawozdawczy	–	–	–	–	(347)	21 022	20 675	157
Podział zysku z lat ubiegłych	–	–	25 674	–	–	(25 674)	–	–
Emisja akcji serii J	30 664	58 562	–	–	–	–	89 226	–
Zbycie jednostki zależnej	–	–	(27 352)	–	–	27 352	–	(11 452)
Wpłaty na poczet podwyższenia kapitału jednostki zależnej	–	–	–	5 079	–	–	5 079	–
Na 30 września 2015 roku (niebadane)	169 864	95 340	112 715	5 079	(157)	33 400	416 241	898

Racibórz, dnia 14 listopada 2016 roku

Agnieszka
Wasilewska-Semail

Krzysztof Burek

Jarosław Dusiło

Edward Kasprzak

Tomasz Tomczak

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

1. Informacje ogólne

Grupa Kapitałowa RAFAKO („Grupa”) składa się z RAFAKO S.A. („jednostka dominująca”) i jej spółek zależnych przedstawionych w nocie 8.

RAFAKO S.A. („Spółka”, „jednostka dominująca”) jest spółką akcyjną z siedzibą w Raciborzu, ul. Łąkowa 33, której akcje znajdują się w publicznym obrocie. Spółka została utworzona aktem notarialnym dnia 12 stycznia 1993 roku. W dniu 24 sierpnia 2001 roku została wpisana do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 34143 prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 270217865.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy obejmuje okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku oraz zawiera skonsolidowane dane porównawcze za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku. Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów obejmuje dane za okres 3 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku oraz dane porównawcze za okres 3 miesięcy zakończony dnia 30 września 2015 roku - nie były przedmiotem przeglądu lub badania przez biegłego rewidenta.

Głównym przedmiotem działalności Grupy jest:

- Produkcja wytwornic pary, z wyłączeniem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą,
- Obróbka metali i nakładanie powłok na metale,
- Produkcja przemysłowych urządzeń chłodniczych i wentylacyjnych,
- Naprawa i konserwacja metalowych wyrobów gotowych,
- Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia,
- Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane,
- Sprzedaż hurtowa wyrobów metalowych oraz sprzętu i dodatkowego wyposażenia hydraulicznego i grzejnego,
- Sprzedaż hurtowa odpadów i złomu,
- Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne,
- Pozostałe badania i analizy techniczne.

Jednostka dominująca posiada Oddział w Turcji sporządzający samodzielne sprawozdanie finansowe, zgodne z prawem tureckim. Walutą funkcjonalną Oddziału jest EUR.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej RAFAKO zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, zmodyfikowaną dla instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych polskich („PLN”), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych.

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd jednostki dominującej w dniu 14 listopada 2016 roku.

Śródroczny wynik finansowy może nie odzwierciedlać w pełni możliwego do zrealizowania wyniku finansowego za rok obrotowy.

2. Podstawa sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez UE („MSSF”), w szczególności zgodnie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 34.

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Grupę w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli 30 września 2016 roku.

Kluczową kwestią z perspektywy możliwości kontynuowania działalności Grupy jest płynność finansowa, tj. zapewnienie wystarczających źródeł finansowania realizowanych kontraktów. W związku z powyższym Zarząd jednostki dominującej przygotował prognozy finansowe obejmujące okres 12 miesięcy po dniu 30 września 2016 roku oraz lata kolejne, w oparciu o szereg założeń, spośród których najbardziej kluczowe odnoszą się do:

- terminowej realizacji kontraktów, które Grupa posiada w swoim portfelu, w szczególności terminowej realizacji przepływów finansowych związanych z realizacją tych kontraktów,
- realizacji kontraktów, które Grupa posiada w swoim portfelu na poziomie zakładanej obecnie marży, w szczególności brak pogłębiania się strat już rozpoznanych na niektórych kontraktach,
- kontynuację działań zmierzających do utrzymania oraz zwiększenia portfela zamówień,
- przedłużenia finansowania działalności jednostki dominującej w formie kredytu bankowego po dniu 30 czerwca 2017 roku oraz wypełnienia wszelkich zobowiązań wynikających z zawartej umowy (wraz z aneksami),
- uwolnienia zablokowanych środków finansowych w postaci kaucji gwarancyjnych w zamian za przedstawienie kontrahentom jednostki dominującej gwarancji bankowych. Na dzień przygotowania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostka dominująca posiada otwarte linie gwarancyjne w wysokości 223,2 mln złotych udzielone przez instytucje finansowe, z których ok. 60% jest obecnie wykorzystanych.

Na sytuację finansową Grupy RAFAKO w największym stopniu wpływa sytuacja jednostki zależnej E003B7 sp. z o.o., która na dzień 30 września 2016 roku dysponowała środkami pieniężnymi w kwocie 216,4 mln złotych. Sytuacja finansowa Grupy powinna być analizowana z uwzględnieniem ograniczenia w dysponowaniu środkami pieniężnymi Grupy, co szerzej opisano w nocie 12.1 śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W okresie 9 miesięcy 2016 roku RAFAKO S.A., zgodnie z założeniami, doprowadziła do podpisania w dniu 30 czerwca 2016 roku z PKO BP S.A. aneksu wydłużającego okres spłaty kredytu bankowego w kwocie 150 mln złotych do dnia 30 czerwca 2017 roku oraz podpisania umowy z mBank dotyczącej udzielenia przez ten bank gwarancji związanych z realizacją projektu Jaworzno, a także podpisała aneks z TAURON Wytwarzanie S.A. dotyczący przyspieszenia kamieni milowych na tym projekcie. Działania te zostały zrealizowane zgodnie z założeniami Zarządu i pozytywnie wpłynęły na sytuację płynnościową RAFAKO S.A.

W dniu 29 września 2016 roku jednostka dominująca podpisała umowę warunkową z JSC "VILNIAUS KOGENERACINĖ JĖGAINĖ", której przedmiotem jest "Budowa bloku kogeneracyjnego opalanego biopaliwem, składającego się z kotłowni ze złożem fluidalnym, instalacji składowania i podawania biopaliwa oraz systemu oczyszczania spalin". Inwestycja realizowana będzie w ramach budowy nowej elektrociepłowni w Wilnie (Litwa). Wartość netto Umowy wynosi 149.650.000 euro. Termin realizacji umowy to 28 miesięcy od dnia wydania Polecenia Rozpoczęcia ("NTP"), które nastąpi nie później niż 9 miesięcy od dnia podpisania Umowy. Jeżeli Zamawiający nie wyda NTP w przeciągu tych 9 miesięcy (warunek) umowa staje się nieważna.

W dniu 30 września 2016 roku jednostka dominująca podpisała z firmą ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o. umowę, której przedmiotem jest „Dostawa i montaż instalacji katalitycznego odazotowania spalin dla kotłowni AP – 1650 nr 9 i 10 wraz z modernizacją elektrofiltrów w ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o., której wartość wynosi 289 182 112 złotych.

Zarząd jednostki dominującej kontynuuje działania zmierzające do zapewnienia nowych kontraktów i jest przekonany, że założenia opisane powyżej będą kluczowe z punktu widzenia przygotowanych prognoz finansowych zostaną zrealizowane, co w istotny sposób poprawi sytuację płynnościową Spółki w okresie co najmniej 12 kolejnych miesięcy po dniu bilansowym.

Biorąc pod uwagę opisaną powyżej sytuację Zarząd jednostki dominującej jest przekonany co do realizacji przygotowanych prognoz finansowych na kolejny rok i w związku z tym przygotował załączone śródroczne skrócone sprawozdanie finansowe w oparciu o zasadę kontynuacji działalności.

Grupa zastosowała MSSF według stanu obowiązującego dla sprawozdań finansowych za rok rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku zatwierdzonym do publikacji dnia 21 marca 2016 roku.

Śródroczny wynik finansowy Grupy może nie odzwierciedlać w pełni możliwego do zrealizowania wyniku finansowego za rok obrotowy. Grupa zastosowała MSSF według stanu obowiązującego dla skonsolidowanych sprawozdań finansowych za rok rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku.

3. Istotne zasady (polityka) rachunkowości

Zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, z wyjątkiem zastosowania następujących nowych lub zmienionych standardów oraz interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2016 roku.

- *Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2010-2012* obejmujące:

- *Zmiany do MSSF 2 Płatności w formie akcji*

Zmiany te mają zastosowanie prospektywne i doprecyzowują definicję warunku rynkowego oraz warunku dotyczącego nabywania uprawnień, a także wprowadzają definicję warunku świadczenia usług i warunku związanego z dokonaniem (wynikami), które są warunkami nabycia uprawnień.

Spółki Grupy nie prowadzą programów płatności w oparciu o akcje i w konsekwencji zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- *Zmiany do MSSF 3 Połączenie przedsięwzięć*

Zmiany mają zastosowanie prospektywne i wyjaśniają, że zapłata warunkowa, która nie jest klasyfikowana jako element kapitałów jest wyceniana w wartości godziwej przez zysk lub stratę bez względu na to czy jest objęta zakresem MSR 39.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- *Zmiany do MSSF 8 Segmenty operacyjne*

Zmiany stosowane są retrospektywnie i wyjaśniają, że:

- Jednostka powinna ujawnić osąd Zarządu w procesie stosowania kryteriów łączenia segmentów operacyjnych opisanych w paragrafie 12 MSSF 8, włączając krótki opis segmentów, które zostały połączone oraz opis cech ekonomicznych segmentów wykorzystanych podczas analizy podobieństwa segmentów
- Uzgodnienie aktywów segmentu z całkowitymi aktywami jednostki wymagane tylko wtedy, gdy dane te są przedstawiane głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- *Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe oraz MSR 38 Aktywa niematerialne*

Zmiany mają zastosowanie retrospektywne i wyjaśniają, że składnik aktywów może zostać przeszacowany na podstawie pozyskanych danych obserwowalnych poprzez skorygowanie wartości bilansowej brutto składnika aktywów do wartości rynkowej lub przez określenie wartości bilansowej brutto proporcjonalnie tak, że uzyskana wartość bilansowa odpowiada wartości rynkowej. Dodatkowo, umorzenie stanowi różnicę między wartością brutto a wartością bilansową aktywa.

Zmiana dotyczy wyceny rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych zgodnie z modelem wartości przeszacowanej. Spółki Grupy nie stosują tego modelu i w związku z tym zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- Zmiany do MSSF 13 *Wycena do wartości godziwej*

Zmiany doprecyzowują, że usunięcie paragrafu B5.4.12 z MSSF 9 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena nie miało na celu zmiany wymagań dotyczących wyceny krótkoterminowych należności i zobowiązań. W związku z powyższym, jednostki w dalszym ciągu posiadają możliwość wyceny krótkoterminowych nieoprocentowanych zobowiązań i należności w wartości nominalnej, jeżeli efekt dyskonta nie miałby istotnego wpływu na prezentowane dane finansowe.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- Zmiany do MSR 24 Ujawnienie informacji o podmiotach powiązanych

Zmiany mają zastosowanie retrospektywne i wyjaśniają, że jednostka zarządzająca (świadcząca usługi kluczowego personelu kierowniczego) jest traktowana jako jednostka powiązana na potrzeb ujawnień dotyczących jednostek powiązanych. Dodatkowo jednostka, która korzysta z usług świadczonych przez jednostkę zarządzającą jest zobowiązana do ujawnienia kosztów poniesionych z tego tytułu.

Grupa nie korzysta z usług świadczonych przez jednostkę zarządzającą.

- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014 obejmujące:

- Zmiany do MSSF 5 *Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*

Aktywa (lub grupy do zbycia) są zazwyczaj zbyte przez sprzedaż lub wydanie właścicielom. Zmiany precyzują, że zmiana jednej z metod na inną nie będzie traktowana jako nowy plan zbycia, a będzie kontynuacją pierwotnego planu.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- Zmiany do MSR 34 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa*

Zmiany wyjaśniają, że wymogi dotyczące ujawnień śródrocznych mogą zostać spełnione zarówno poprzez zamieszczenie odpowiednich ujawnień w śródrocznym sprawozdaniu finansowym bądź dodanie referencji pomiędzy śródrocznym sprawozdaniem finansowym a innym raportem (np. sprawozdaniem z działalności Zarządu). Pozostałe informacje w ramach śródrocznego sprawozdania finansowego muszą być dostępne dla użytkowników na tych samych zasadach oraz w tym samym czasie, w jakim dostępne jest śródroczne sprawozdanie finansowe.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- Zmiany do MSR 16 oraz MSR 38 *Wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji*

Zmiany wyjaśniają zasady zawarte w MSR 16 i MSR 38 mówiące o tym, że metoda amortyzacji oparta na przychodach odzwierciedla sposób, w jaki jednostka osiąga korzyści ekonomiczne generowane przez składnik aktywów, a nie oczekiwany sposób wykorzystywania przyszłych korzyści ekonomicznych wynikających ze składnika aktywów. W rezultacie, metoda oparta na przychodach nie może być stosowana do amortyzacji środków trwałych i tylko w pewnych okolicznościach jej zastosowanie może być poprawne w odniesieniu do amortyzacji aktywów niematerialnych. Zmiany mają zastosowanie prospektywne.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

- Zmiany do MSR 27 *Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym*

Zmiany umożliwiają jednostkom na ujmowanie w jednostkowych sprawozdaniach finansowych inwestycji w podmiotach zależnych, stowarzyszonych oraz we wspólnych przedsięwzięciach przy zastosowaniu metody praw własności. Podmioty, które stosują MSSF i zdecydują się na wprowadzenie zmiany sposobu ujmowania inwestycji na metodę praw własności zastosują tę zmianę retrospektywnie.

Spółki Grupy nie zastosowały w sprawozdaniu skonsolidowanym opcji wprowadzonej przez zmianę.

- Zmiany do MSR 1 *Ujawnienia*

Zmiany doprecyzowują istniejące wymogi MSR 1 dotyczące:

- istotności,
- agregacji i sum częściowych,
- kolejności not,
- agregacji informacji o udziale w pozostałych całkowitych dochodach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstw rozliczanych według metody praw własności – ujawnienie w jednej linii.

Ponadto, zmiany wyjaśniają wymogi, które mają zastosowanie, gdy dodatkowe sumy częściowe są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i rachunku zysków i strat oraz sprawozdaniu z innych całkowitych dochodów. Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Grupy.

Ponadto następujące nowe lub zmienione standardy oraz interpretacje obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 stycznia 2015 roku, jednak nie dotyczą informacji prezentowanych i ujawnianych w sprawozdaniu finansowym Grupy:

- Zmiany do MSR 16 i MSR 41 *Rolnictwo: rośliny produkcyjne*

Zmiana dotyczy ujęcia roślin produkcyjnych.

- Zmiany do MSSF 11 *Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności*

Zmiana dotyczy ujęcia przez wspólnika wspólnego działania nabytych udziałów we wspólnym działaniu.

- Zmiany do MSR 19 *Programy określonych świadczeń: składki pracownicze*

Zmiana dotyczy ujęcia świadczeń wnoszonych przez pracowników lub osoby trzecie przy ujmowaniu programów określonych świadczeń.

- oraz w *Zmianach wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014* obejmujące:

- Zmiany do MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*
  - I. Kontrakty usługowe - zmiana wyjaśnia, że umowa o świadczenie usług, która obejmuje opłatę może stanowić kontynuację zaangażowania w aktywo finansowe.
  - II. Zastosowanie zmian do MSSF 7 (wydanych w grudniu 2011 roku) do skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego.
- Zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze
Zmiana dotyczy szacowania stopy dyskonta.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową, wyniki działalności Grupy, ani też na zakres informacji prezentowanych w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego innego standardu, interpretacji lub zmiany, która została opublikowana, lecz nie weszła dotychczas w życie w świetle przepisów Unii Europejskiej.

4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

- MSSF 9 *Instrumenty Finansowe* (opublikowano dnia 24 lipca 2014 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- MSSF 14 *Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe* (opublikowano dnia 30 stycznia 2014 roku) – zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej proces zatwierdzenia standardu w wersji wstępnej nie zostanie zainicjowany przed ukazaniem się standardu w wersji ostatecznej – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- MSSF 15 *Przychody z tytułu umów z klientami* (opublikowano dnia 28 maja 2014 roku), obejmujący zmiany do MSSF 15 *Data wejścia w życie MSSF 15* (opublikowano dnia 11 września 2015 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 *Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem* (opublikowano dnia 11 września 2014 roku) – prace prowadzące do zatwierdzenia niniejszych zmian zostały przez UE odłożone bezterminowo – termin wejścia w życie został odroczony przez RMSR na czas nieokreślony,
- MSSF 16 *Leasing* (opublikowano dnia 13 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 4 *Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe* (opublikowano 12 września 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSR 12 *Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych* (opublikowano dnia 19 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
- Zmiany do MSR 7 *Inicjatywa w zakresie ujawniania informacji* (opublikowano dnia 29 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
- Wyjaśnienia do MSSF 15 *Przychody z tytułu umów z klientami* (opublikowano dnia 12 kwietnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 2 *Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji* (opublikowano dnia 20 czerwca 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później.

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego standardu, interpretacji lub zmiany, która została opublikowana, lecz nie weszła dotychczas w życie.

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego wejście w życie powyższych standardów, zmian oraz interpretacji jak również ich wpływ na informacje finansowe będący skutkiem zastosowania powyższych standardów, zmian bądź interpretacji po raz pierwszy jest w trakcie analizy przez Zarząd jednostki dominującej.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

5.1. Profesjonalny osąd

Sporządzenie skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy wymaga od Zarządu jednostki dominującej osądów, szacunków oraz założeń, które mają wpływ na prezentowane przychody, koszty, aktywa i zobowiązania i powiązane z nimi noty oraz ujawnienia dotyczące zobowiązań warunkowych. Niepewność co do tych założeń i szacunków może spowodować istotne korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w przyszłości.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa, który wpływa na wielkości wykazywane w sprawozdaniu finansowym. Założenia tych szacunków opierają się na najlepszej wiedzy Zarządu odnośnie bieżących i przyszłych działań oraz zdarzeń w poszczególnych obszarach.

Klasyfikacja umów leasingu, w których Grupa występuje jako leasingobiorca

Spółki Grupy Kapitałowej występują jako strony umów leasingu. Grupa dokonuje klasyfikacji leasingu jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji.

Identyfikacja wbudowanych instrumentów pochodnych

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Grupa dokonuje oceny, czy w ramach podpisanych umów występują cechy ekonomiczne i ryzyko właściwe dla wbudowanego instrumentu pochodnego w walucie obcej, które byłyby ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwym dla umowy zasadniczej (głównego kontraktu).

Umowy konsorcjalne

Każdorazowo, po podpisaniu umowy o usługę budowlaną realizowanej w ramach konsorcjum, Zarząd dokonuje oceny charakteru umowy w celu określenia sposobu ujmowania przychodów i kosztów kontraktowych.

5.2. Niepewność szacunków

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku finansowym. Grupa przyjęła założenia i szacunki na temat przyszłości na podstawie wiedzy posiadanej podczas sporządzania sprawozdania finansowego. Występujące założenia i szacunki mogą ulec zmianie na skutek wydarzeń w przyszłości wynikających ze zmian rynkowych lub zmian nie będących pod kontrolą Grupy. Takie zmiany są odzwierciedlane w szacunkach lub założeniach w chwili wystąpienia.

Decydujący wpływ na poziom prezentowanego wyniku netto za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku oraz wartości aktywów i zobowiązań na dzień 30 września 2016 roku miały szacunki dotyczące:

- poziomu budżetowanych przychodów i kosztów z tytułu realizacji umów o usługę budowlaną, stanowiący podstawę wyceny realizowanych kontraktów zgodnie z MSR 11,
- wysokości kar umownych z tytułu nieterminowej realizacji umów,
- poziomu rezerw na świadczenia pracownicze (Grupa ponosi koszty świadczeń z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia),
- utraty wartości aktywów, w tym aktywów finansowych (m.in. należności znajdujących się w postępowaniach arbitrażowych i układowych),
- zastosowanych stawek amortyzacyjnych,
- realizacji aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (w tym aktywa z tytułu straty podatkowej).

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na koniec okresu sprawozdawczego, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym okresie sprawozdawczym.

Utrata wartości aktywów

Na koniec okresu sprawozdawczego Grupa przeprowadza test na utratę wartości firmy oraz analizę utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania, w przypadku których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości. Wymaga to oszacowania wartości użytkowej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego należą te aktywa. Oszacowanie wartości użytkowej polega na ustaleniu przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez ośrodek wypracowujący środki pieniężne i ustalenia stopy dyskontowej do zastosowania w celu obliczenia bieżącej wartości tych przepływów. Spółki Grupy dokonały oceny, czy występują przesłanki mogące wskazywać na utratę wartości aktywów. Przeprowadzona analiza wykazała, że w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku przesłanki takie nie wystąpiły.

Wartości odpisów aktualizujących wartość pozostałych aktywów na koniec okresu sprawozdawczego zostały przedstawione w nocie 12.14 niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wycena rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych

Rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych.

Przyjęte w tym celu założenia zostały przedstawione w nocie 12.24 i nie uległy zmianie w stosunku do założeń przyjętych na 31 grudnia 2015 roku. Zmiana rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych w okresie związana jest z ujęciem kosztów bieżącego zatrudnienia, kosztów odsetek oraz wypłaconych świadczeń.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek ustala się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy wyborze odpowiednich metod i założeń Grupa kieruje się profesjonalnym osądem. Sposób ustalenia wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych został przedstawiony w nocie 14.

Ujmowanie przychodów

Grupa stosuje metodę procentowego zaawansowania prac przy rozliczaniu kontraktów długoterminowych. Stosowanie tej metody wymaga od Grupy szacowania proporcji dotychczas wykonanych prac do całości usług do wykonania. Gdyby szacunek łącznych kosztów realizacji kontraktów wzrósł o 10%, w stosunku do oszacowania Grupy, kwota przychodu zostałaby zmniejszona o około 65,5 mln złotych. Ujęcie przychodów jest narażone na ryzyko szacunków, które zostało szerzej opisane w nocie 11.

Stawki amortyzacyjne

Wysokość stawek oraz odpisów amortyzacyjnych jest ustalana na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznego użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałych oraz szacunków dotyczących wartości rezydualnej środków trwałych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków.

Składnik aktywów z tytułu podatku dochodowego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie stałoby się nieuzasadnione. Aktywa z tytułu podatku odroczonego są wyceniane przy zastosowaniu stawek podatkowych, które będą stosowane na moment przewidywanego zrealizowania składnika aktywów, przyjmując za podstawę przepisy podatkowe, które obowiązywały na dzień sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Grupa dokonuje aktualizacji szacunków całkowitych przychodów oraz kosztów z tytułu umów o usługę budowlaną rozliczanych metodą stopnia zaawansowania kontraktu. Przewidywaną stratę na kontrakcie Grupa ujmuje jako koszt zgodnie z MSSF. Szczegóły dotyczące rozliczenia przychodów i kosztów z umów o usługę budowlaną za okres sprawozdawczy zostały przedstawione w nocie 11 niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Rezerwa na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów

Grupa tworzy rezerwę na karę umowną z tytułu nieterminowej realizacji umowy, jeżeli występuje istotne prawdopodobieństwo naliczenia kary za opóźnienie w realizacji przedmiotu umowy i opóźnienie to powstało z winy Spółek Grupy, jako wykonawcy umowy. Wysokość rezerwy wynika z zapisanej w danej umowie wartości kary za dany okres opóźnienia. Szczegóły dotyczące wartości oszacowanych w ten sposób rezerw zostały zaprezentowane w nocie 11 niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Odpisy aktualizujące wartość aktywów finansowych

Na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego Grupa ocenia czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika należności lub grupy aktywów finansowych. Jeżeli wartość możliwa do odzyskania składnika aktywów jest niższa od jego wartości bilansowej dana jednostka dokonuje odpisu aktualizującego do poziomu bieżącej wartości planowanych przepływów pieniężnych. W szczególności kwestia wartości godziwej/odzyskiwalnej należności od podmiotów powiązanych znajdujących się w procesie upadłości została szeroko opisana w nocie 24.

Rozpoznanie aktywa finansowego (należności) w wyniku utraty kontroli nad jednostką zależną

W wyniku utraty kontroli nad jednostką zależną, o której mowa szerzej w nocie 24, Grupa rozpoznała w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej za 2012 rok należność, która na moment początkowego ujęcia została wyceniona do wartości godziwej tj. w wartości bieżącej spodziewanych wpływów. Wycena ta została przeprowadzona przy zastosowaniu określonych założeń, takich jak szacowany okres dyskontowania, szacowana kwota wpływu, szacowana stopa dyskontowa. Biorąc pod uwagę niepewność w zakresie dochodzenia przez jednostkę dominującą wierzytelności z tytułu zwrotu ceny zapłaconej za akcje ENERGOMONTAŻ - POŁUDNIE S.A., oszacowanie poziomu parametrów do wyceny analizowanej należności, w szczególności na potrzeby początkowej jej wyceny jest utrudnione i obciążone niepewnością co do realizacji przyjętych szacunków.

Wycena należności od jednostek powiązanych w postępowaniu układowym

Jak szerzej opisano w nocie 24, na dzień publikacji niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania skonsolidowanego finansowego Sędzia Komisarz stwierdził zawarcie układu PBG z wierzycielami o treści zgodnej z propozycjami układowymi. Zarząd jednostki dominującej dokonał aktualizacji wyceny należności, opisanej w podpunkcie „Rozpoznanie aktywa finansowego (należności) w wyniku utraty kontroli nad jednostką zależną” w oparciu o nowe założenia, tj. wartość godziwa rozpoznanej należności została oszacowana przy uwzględnieniu spodziewanych wpływów środków pieniężnych do RAFAKO S.A. biorąc pod uwagę propozycje układowe PBG S.A. zakładające spłatę w wysokości 500 tysięcy złotych oraz 80-procentową redukcję wierzytelności powyżej 500 tysięcy złotych (dla której nie rozpoznano aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego) oraz harmonogram spłat środków pieniężnych wynikający z postanowień układu z wierzycielami.

Waluta pomiaru i waluta sprawozdań finansowych

Walutą pomiaru i walutą sprawozdawczą niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski.

Kursy walutowe przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	30 września 2016	31 grudnia 2015	30 września 2015
USD	3,8558	3,9011	3,7754
EUR	4,3120	4,2615	4,2386
GBP	4,9962	5,7862	5,7305
CHF	3,9802	3,9394	3,8785
SEK	0,4487	0,4646	0,4515
TRY	1,2822	1,3330	1,2477

6. Zmiana szacunków

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku oraz na dzień 30 września 2016 roku nie miały miejsca żadne zmiany szacunków w istotnych obszarach działalności Grupy, które zostały opisane w notcie 5.2.

7. Segmenty operacyjne

Zarządzanie Grupą odbywa się w podziale na segmenty, odpowiednio do rodzaju oferowanych wyrobów i usług. Każdy z segmentów stanowi część składową Grupy osiągającą przychody i ponoszącą koszty, zgodnie z MSSF 8 Segmenty operacyjne.

Grupa wyodrębnia następujące segmenty działalności, w których działają poszczególne spółki:

Segmenty operacyjne	Spółki działające w segmencie
<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	RAFAKO S.A. E001RK Sp. z o.o. E003B7 Sp. z o.o.
<i>Pozostałe segmenty</i>	PGL – DOM Sp. z o.o. RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. RAFAKO ENGINEERING SOLUTION doo. RAFAKO Hungary Kft.

Segment obiekty energetyczne i ochrony środowiska oferuje bloki energetyczne, kotły: rusztowe, pyłowe, z cyrkulacyjnym i stacjonarnym złożem fluidalnym i odzyskowe, obiekty i instalacje towarzyszące kotłom energetycznym, technologie mokrego, półsuchego i suchego odsiarczania spalin, technologie odazotowania spalin, urządzenia odpylające obejmujące elektrofiltry i filtry workowe oraz instalacje termicznej utylizacji odpadów komunalnych i przemysłowych. Jest dostawcą zarówno dla energetyki zawodowej, jak i przemysłowej.

W skład pozostałych segmentów wchodzi segmenty nie osiągające progów ilościowych określonych w MSSF 8, w tym zarządzanie nieruchomościami oraz usługi projektowe świadczone przez pozostałe jednostki Grupy.

Zarząd monitoruje oddzielnie wyniki operacyjne segmentów w celu podejmowania decyzji dotyczących alokacji zasobów, oceny skutków tej alokacji oraz wyników działalności. Podstawą oceny wyników działalności jest zysk lub strata na działalności operacyjnej.

Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku lub na dzień 30 września 2016 roku (niebadane)	<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	<i>Pozostałe segmenty</i>	<i>Segmenty razem</i>	<i>Eliminacje i pozycje nieprzypisane</i>	<i>Razem</i>
Przychody					
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	1 210 954	24 089	1 235 043	1 069	1 236 112
Sprzedaż między segmentami	1 110	14 934	16 044	(16 044)	-
	<u>1 212 064</u>	<u>39 023</u>	<u>1 251 087</u>	<u>(14 975)</u>	<u>1 236 112</u>
Przychody ze sprzedaży ogółem					
	<u>1 212 064</u>	<u>39 023</u>	<u>1 251 087</u>	<u>(14 975)</u>	<u>1 236 112</u>
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	(1 130 808)	(32 365)	(1 163 173)	22 507	(1 140 666)
Wynik					
Zysk (strata) na sprzedaży	81 256	6 658	87 914	7 532	95 446
Pozostałe przychody (koszty)	(57 428)	(4 072)	(61 500)	(4 017)	(65 517)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	23 828	2 586	26 414	3 515	29 929
Przychody (koszty) finansowe	(1 074)	31	(1 043)	(411)	(1 454)
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	22 754	2 617	25 371	3 104	28 475
Podatek dochodowy	(5 888)	(164)	(6 052)	206	(5 846)
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	<u>16 866</u>	<u>2 453</u>	<u>19 319</u>	<u>3 310</u>	<u>22 629</u>
Amortyzacja	9 893	1 128	11 021	(98)	10 923
Udział w zyskach jednostek stowarzyszonych	-	-	-	-	-
Aktywa i zobowiązania na dzień 30 września 2016 roku (niebadane)					
Aktywa	1 337 815	71 314	1 409 129	(146 729)	1 262 400
Zobowiązania	<u>894 906</u>	<u>18 412</u>	<u>913 318</u>	<u>(105 849)</u>	<u>807 469</u>
Inne informacje					
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-
Nakłady inwestycyjne	6 769	5 317	12 086	(354)	11 732

**Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku lub
 na dzień 30 września 2016 roku (niebadane)**

	<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	<i>Pozostałe segmenty</i>	<i>Segmenty razem</i>	<i>Eliminacje i pozycje nieprzypisane</i>	<i>Razem</i>
Przychody					
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	480 333	14 412	494 745	803	495 548
Sprzedaż między segmentami	608	4 841	5 449	(5 449)	-
	<u>480 941</u>	<u>19 253</u>	<u>500 194</u>	<u>(4 646)</u>	<u>495 548</u>
Przychody ze sprzedaży ogółem					
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	(446 263)	(15 059)	(461 322)	6 434	(454 888)
Wynik					
Zysk (strata) na sprzedaży	34 678	4 194	38 872	1 788	40 660
Pozostałe przychody (koszty)	(18 777)	(1 177)	(19 954)	(1 429)	(21 383)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	15 901	3 017	18 918	359	19 277
Przychody (koszty) finansowe	(583)	7	(576)	(162)	(738)
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	15 318	3 024	18 342	197	18 539
Podatek dochodowy	(3 056)	(62)	(3 118)	49	(3 069)
	<u>12 262</u>	<u>2 962</u>	<u>15 224</u>	<u>246</u>	<u>15 470</u>
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej					
Amortyzacja	3 429	409	3 838	(61)	3 777
Udział w zyskach jednostek stowarzyszonych	-	-	-	-	-
Aktywa i zobowiązania na dzień 30 września 2016 roku (niebadane)					
Aktywa	1 337 815	71 314	1 409 129	(146 729)	1 262 400
Zobowiązania	<u>894 906</u>	<u>18 412</u>	<u>913 318</u>	<u>(105 849)</u>	<u>807 469</u>
Inne informacje					
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-
Nakłady inwestycyjne	2 785	258	3 043	(355)	2 688

Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 roku lub na dzień 30 września 2015 roku (niebadane)	<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	<i>Pozostałe segmenty</i>	<i>Segmenty razem</i>	<i>Paleniska i młyny – działalność zaniechana</i>	<i>Eliminacje i pozycje nieprzypisane</i>	<i>Razem</i>
Przychody						
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	1 007 881	11 751	1 019 632	8 542	(11 118)	1 017 056
Sprzedaż między segmentami	3 277	9 659	12 936	–	(12 936)	–
	<u>1 011 158</u>	<u>21 410</u>	<u>1 032 568</u>	<u>8 542</u>	<u>(24 054)</u>	<u>1 017 056</u>
Przychody ze sprzedaży ogółem						
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	(927 324)	(17 279)	(944 603)	(7 023)	18 150	(933 476)
Wynik						
Zysk (strata) na sprzedaży	83 834	4 131	87 965	1 519	(5 904)	83 580
Pozostałe przychody (koszty)	(50 013)	(2 858)	(52 871)	(1 594)	(3 202)	(57 667)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	33 821	1 273	35 094	(75)	(9 106)	25 913
Przychody (koszty) finansowe	4 712	75	4 787	(57)	(700)	4 030
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	38 533	1 348	39 881	(132)	(9 806)	29 943
Podatek dochodowy	(9 611)	(536)	(10 147)	11	1 926	(8 210)
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	<u>28 922</u>	<u>812</u>	<u>29 734</u>	<u>(121)</u>	<u>(7 880)</u>	<u>21 733</u>
Amortyzacja	8 572	744	9 316	265	(56)	9 525
Udział w zyskach jednostek stowarzyszonych	–	–	–	–	–	–
Aktywa i zobowiązania na dzień 30 września 2015 roku (niebadane)						
Aktywa	<u>1 336 607</u>	<u>54 475</u>	<u>1 391 082</u>	<u>–</u>	<u>(153 353)</u>	<u>1 237 729</u>
Zobowiązania	<u>929 919</u>	<u>12 374</u>	<u>942 293</u>	<u>–</u>	<u>(121 703)</u>	<u>820 590</u>
Inne informacje						
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	–	–	–	–	–	–
Nakłady inwestycyjne	15 712	323	16 035	1 016	–	17 051

Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2015 roku lub na dzień 30 września 2015 roku (niebadane)	<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	<i>Pozostałe segmenty</i>	<i>Segmenty razem</i>	<i>Paleniska i młyny – działalność zaniechana</i>	<i>Eliminacje i pozycje nieprzypisane</i>	<i>Razem</i>
Przychody						
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	314 193	6 402	320 595	–	1 189	321 784
Sprzedaż między segmentami	3 026	2 949	5 975	–	(5 975)	–
Przychody ze sprzedaży ogółem	<u>317 219</u>	<u>9 351</u>	<u>326 570</u>	<u>–</u>	<u>(4 786)</u>	<u>321 784</u>
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	(289 586)	(7 797)	(297 383)	–	6 989	(290 394)
Wynik						
Zysk (strata) na sprzedaży	<u>27 633</u>	<u>1 554</u>	<u>29 187</u>	<u>–</u>	<u>2 203</u>	<u>31 390</u>
Pozostałe przychody (koszty)	(18 813)	(1 157)	(19 970)	–	(668)	(20 638)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	8 820	397	9 217	–	1 535	10 752
Przychody (koszty) finansowe	(2 825)	(16)	(2 841)	–	2 095	(746)
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	5 995	381	6 376	–	3 630	10 006
Podatek dochodowy	(1 476)	(198)	(1 674)	–	(680)	(2 354)
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	<u>4 519</u>	<u>183</u>	<u>4 702</u>	<u>–</u>	<u>2 950</u>	<u>7 652</u>
Amortyzacja	2 968	246	3 214	–	9 553	12 767
Udział w zyskach jednostek stowarzyszonych	–	–	–	–	–	–
Aktywa i zobowiązania na dzień 30 września 2015 roku (niebadane)						
Aktywa	<u>1 336 607</u>	<u>54 475</u>	<u>1 391 082</u>	<u>–</u>	<u>(153 353)</u>	<u>1 237 729</u>
Zobowiązania	<u>929 919</u>	<u>12 374</u>	<u>942 293</u>	<u>–</u>	<u>(121 703)</u>	<u>820 590</u>
Inne informacje						
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	–	–	–	–	–	–
Nakłady inwestycyjne	8 422	86	8 508	–	–	8 508

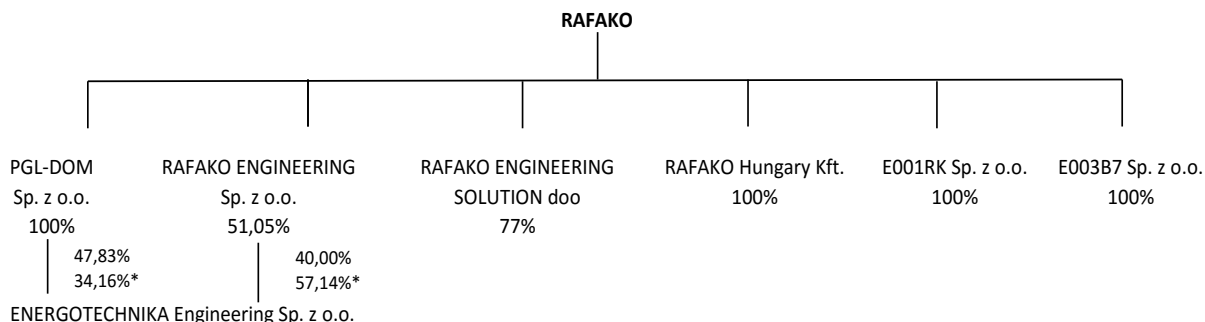
8. Zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie RAFAKO S.A. oraz sprawozdania finansowe jej jednostek zależnych, za wyjątkiem spółki ELWO S.A. w upadłości na skutek utraty przez Grupę kontroli nad jej działalnością operacyjną.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy co sprawozdanie jednostki dominującej, przy wykorzystaniu spójnych zasad rachunkowości. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest sporządzane zgodnie z MSR 27/MSSF 10 Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe.

W dniu 30 września 2016 roku Grupa Kapitałowa RAFAKO składała się z jednostki dominującej i siedmiu jednostek zależnych działających w branży energetycznej, usługowej i handlowej.

Na dzień 30 września 2016 roku konsolidacją sprawozdań finansowych objęto następujące spółki:

* procentowy udział prawa głosu na Zgromadzeniu Wspólników Spółki.

Wykaz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej RAFAKO objętych konsolidacją sprawozdań finansowych

Nazwa i siedziba jednostki	Podstawowy przedmiot działalności (według PKD)	Właściwy sąd prowadzący rejestr oraz nr KRS	Zastosowana metoda konsolidacji
RAFAKO S.A. Racibórz	Produkcja generatorów pary z wyjątkiem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 34143	-
PGL – DOM Sp. z o.o. Racibórz	Obsługa nieruchomości na własny rachunek	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 58201	pełna
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. Racibórz	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 287033	pełna
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o.* Gliwice	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 417946	pełna
RAFAKO ENGINEERING SOLUTION d.o.o. Belgrad	Działalność w zakresie projektowania technologicznego łącznie z doradztwem i sprawowaniem nadzoru dla budownictwa, przemysłu i ochrony środowiska	Agencja ds. Rejestrów Gospodarczych Republiki Serbii 20320524	pełna
RAFAKO Hungary Kft. Budapeszt	Montaż urządzeń w przemyśle energetycznym i chemicznym	Stołeczny Sąd Rejestrowy w Budapeszcie	pełna
E001RK Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych oraz związanych z budową dróg i autostrad, dróg szynowych i kolei podziemnej, mostów i tuneli, działalność w zakresie inżynierii i doradztwa technicznego i naukowego, produkcja, naprawa i konserwacja maszyn i urządzeń, wytwarzanie, przesyłanie i handel energią elektryczną.	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 479758	pełna
E003B7 Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych, działalność w zakresie doradztwa i projektowania budowlanego, inżynieryjnego i technologicznego	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 486911	pełna

* jednostka zależna od RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. i od PGL-DOM Sp. z o.o., zależna pośrednio od RAFAKO S.A.

Na dzień 30 września 2016 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Grupę w podmiotach zależnych był równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek, za wyjątkiem jednostki zależnej ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o., w której RAFAKO Engineering Sp. z o.o. posiada 40% udziałów uprzywilejowanych w kapitale spółki (stanowią 57,14% głosów), natomiast PGL – DOM Sp. z o.o. posiada 47,83% udziałów w kapitale spółki, które stanowią 34,16% liczby głosów.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Grupę w podmiotach zależnych był równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek, za wyjątkiem jednostki zależnej ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o., w której RAFAKO Engineering Sp. z o.o. posiada 40% udziałów uprzywilejowanych w kapitale spółki (stanowią 57,14% głosów), natomiast PGL – DOM Sp. z o.o. posiada 43,48% udziałów w kapitale spółki, które stanowią 31,06% liczby głosów.

9. Zmiany w strukturze jednostki dominującej i jednostek zależnych objętych konsolidacją

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku zaszły zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej.

W dniu 29 kwietnia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie wspólników spółki RAFAKO Engineering Sp. z o.o. podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego z kwoty 1 959 000,00 złotych do kwoty 3 555 500 złotych, tj. o kwotę 1 596 500,00 złotych, poprzez utworzenie 3 193 nowych udziałów, o wartości nominalnej 500,00 złotych każdy udział. Nowoutworzone udziały zostały objęte przez dotychczasowych wspólników spółki w ilości proporcjonalnej do posiadanych przez nich udziałów, tj.:

- RAFAKO S.A. objęło 1 630 udziałów o wartości nominalnej 500 złotych o łącznej wartości 815 000 złotych, które zostały pokryte wkładem pieniężnym w wysokości 4 317 tysięcy złotych;
- PBG Oil & Gas Sp. z o.o. objęła 1 563 udziały o wartości nominalnej 500 złotych o łącznej wartości 781 500 złotych, które zostały pokryte wkładem niepieniężnym o łącznej wartości 4 140 tysięcy złotych w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa.

Po zarejestrowaniu podwyższenia kapitału RAFAKO Engineering Sp. z o.o. udział RAFAKO S.A. w kapitale zakładowym nie ulegnie zmianie i wyniesie 51,05%, a udział PBG oil and gas Sp. z o.o. 48,95%. Na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego podwyższenie kapitału w spółce zależnej nie zostało jeszcze zarejestrowane.

W dniu 30 września 2016 roku spółka zależna PGL DOM Sp. z o.o. nabyła od udziałowca mniejszościowego 100 udziałów w spółce zależnej ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. za kwotę 137 tysięcy złotych, zwiększając tym samym udział procentowy w kapitale spółki do 47,83%.

W dniu 13 września 2016 roku na mocy podpisanego aktu notarialnego została utworzona nowa spółka RENG-NANO Sp. z o.o. Wartość kapitału podstawowego spółki wynosi 1 000 000 złotych i dzieli się na 10 000 udziałów o wartości nominalnej po 100 złotych każdy. Udziały w kapitale zakładowym objęte zostały za wkłady pieniężne przez następujących wspólników :

- RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o., które objęło 6 000 udziałów, o łącznej wartości nominalnej 600 000 złotych, co stanowi 60% udziałów w kapitale zakładowym spółki;
- NANO Corp Ltd. z siedzibą w Seulu, które objęło 3 500 udziałów, o łącznej wartości nominalnej 350 000 złotych, co stanowi 35% udziałów w kapitale zakładowym spółki;
- Marka Buzanowskiego – Konakry, który objął 500 udziałów, o łącznej wartości nominalnej 50 000 złotych, co stanowi 5% udziałów w kapitale zakładowym spółki.

10. Sezonowość lub cykliczność działalności Grupy

Działalność spółek wchodzących w skład Grupy nie cechuje się sezonowością ani cyklicznością istotnie wpływającą na wynik finansowy Grupy.

11. Informacje dotyczące umów o usługę budowlaną

Przychody z tytułu umów o usługę budowlaną są ujmowane na podstawie stopnia zaawansowania ich realizacji. Procentowy stan zaawansowania realizacji usługi ustalany jest jako stosunek kosztów poniesionych do sumy szacowanych kosztów niezbędnych do zrealizowania umowy.

Poniższa tabela przedstawia skutki wyceny umów o usługę budowlaną, w tym przychody oraz koszty realizowanych umów na dzień 30 września 2016 roku, na dzień 31 grudnia 2015 roku i na dzień 30 września 2015 roku, jak również kwoty należne zamawiającym oraz kwoty należne od zamawiających z tytułu prac wynikających z realizowanych umów na podane powyżej daty.

	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015	30 września 2015 (niebadane)
Poniesione koszty umów (narastająco)	3 986 326	3 260 138	2 780 076
Ujęte zyski pomniejszone o ujęte straty (narastająco)	290 550	243 305	192 699
Przychody z umowy obliczone wg stopnia zaawansowania wykonania umowy (narastająco)	4 276 876	3 503 443	2 972 775
Należności uwarunkowane wykonaniem umowy (faktury częściowe narastająco)	<u>4 109 895</u>	<u>3 324 100</u>	<u>2 906 133</u>
Kwota brutto należna Zamawiającym z tytułu prac wynikających z umowy (pasywa), w tym:	(134 537)	(142 795)	(243 328)
- zaliczki otrzymane (zobowiązania z tytułu zaliczek)	(158 977)	(157 126)	(138 088)
- korekta wartości zaliczek z tytułu kwot należnych od Zamawiających	95 362	56 859	49 584
- kwota brutto należna zamawiającym z tytułu wyceny kontraktów	(70 922)	(42 528)	(154 824)
Rozliczenia międzyokresowe z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną, w tym:	192 387	233 992	242 472
- kwota brutto należna od Zamawiających z tytułu prac wynikających z umowy (aktywo)	159 820	194 897	200 053
- koszty pozyskania kontraktów i pozostałe koszty kontraktów rozliczane w czasie	32 567	39 095	42 419
Rezerwa na kary z tytułu nieterminowej realizacji umów lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych	(3 762)	-	-
Rezerwa na straty wynikające z umów	<u>(13 517)</u>	<u>(29 885)</u>	<u>(28 171)</u>

Grupa każdorazowo analizuje umowy pod kątem potencjalnych strat, które ujmowane są bezzwłocznie jako koszt zgodnie z MSR 11.36. W ramach wyceny umów o usługę budowlaną, zgodnie z MSR 11.11-15 Grupa uwzględnia odpowiednio szacunki kar z tytułu opóźnień w realizacji umów lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych. Szacunki wielkości kar prowadzone są w oparciu o dokumentację źródłową dotyczącą stwierdzonych opóźnień w realizacji prac lub problemów dotyczących gwarantowanych parametrów technicznych, w oparciu o założenia umowne oraz szacunek kierownictwa dotyczący ryzyka ich wystąpienia. Poziom potencjalnego szacowanego ryzyka uzależniony jest w znacznej części od czynników zewnętrznych będących częściowo poza kontrolą i może ulec zmianie w kolejnych okresach.

W pozycji „Koszty pozyskania kontraktów i pozostałe koszty kontraktów rozliczane w czasie” Grupa ujmuje rozliczenia międzyokresowe kosztów pozyskania kontraktów oraz kosztów gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych związanych z realizacją kontraktów.

Informacje dotyczące kluczowych kontraktów realizowanych przez Grupę**11.1. Projekt Opole**

W lutym 2012 roku jednostka dominująca jako lider Konsorcjum (RAFAKO S.A., Polimex-Mostostal S.A., Mostostal Warszawa S.A.) podpisała umowę z firmą PGE Elektrownia Opole S.A. (obecnie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. – „Zamawiający”), o wartości 9,4 mld złotych, której przedmiotem jest zaprojektowanie, dostawa, wykonanie prac budowlanych, montaż, uruchomienie i wszystkie związane z tym procesem usługi, wykonane na zasadzie „pod klucz”, obiektu składającego się z bloku energetycznego nr 5 oraz nr 6 w Elektrowni Opole wraz z urządzeniami i wyposażeniem, jak również związanymi z nimi budynkami oraz budowlami.

RAFAKO S.A. zleciło swojej spółce zależnej tj. E001RK Sp. z o.o. („SPV-Rafako”) jako podwykonawcy realizację 100% zakresu prac i usług związanych z budową bloków w Elektrowni Opole. Wynagrodzenie SPV-Rafako za realizację prac i usług zostało określone na poziomie 3,96 miliarda złotych.

SPV-Rafako zawarła z Alstom Power Sp. z o.o. umowę podwykonawczą, na mocy której SPV-Rafako powierzyła Alstom 100% zakresu prac i usług wchodzących w zakres prac Spółki w ramach Projektu Opole. Alstom przejął wszelką odpowiedzialność za realizację kontraktu wobec Zamawiającego.

Zasady rozliczania kontraktu Opole:

Prezentacja przychodów i kosztów wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów Grupy.

Wartość rozrachunków wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy.

Płatności wynikające z kontraktu, po spełnieniu warunków płatności są dokonywane przez Klienta bezpośrednio na rzecz Alstom.

11.2. Projekt Jaworzno

Spółka RAFAKO S.A. w Konsorcjum firm: RAFAKO S.A. (Lider Konsorcjum) i MOSTOSTAL WARSZAWA S.A. realizuje kontrakt na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A. – Budowę bloku energetycznego o mocy 800 – 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie: kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA bloku”. Wartość kontraktu wynosi około 5,4 miliarda złotych brutto. W dniu 4 sierpnia 2013 roku dokonano zmiany umowy konsorcjum realizującego Projekt Jaworzno – główna zmiana dotyczyła przejęcia przez RAFAKO S.A. 99,99% prac w ramach Projektu (Mostostal Warszawa 0,01%) i tym samym zmiany podziału wynagrodzenia należnego każdemu z partnerów konsorcjum odpowiednio do udziału w realizowanych pracach.

Zasady rozliczania Projektu Jaworzno:

Na potrzeby realizacji Projektu została utworzona spółka celowa (E003B7 Sp. z o.o.), której RAFAKO S.A. podzleciła około 88,5% zakresu prac Projektu; pozostałe 11,5% pozostaje w bezpośredniej realizacji RAFAKO S.A. (o wartości około 506 milionów złotych; w tym zaprojektowanie tzw. wyspy kotłowej oraz dostawa części ciśnieniowych kotła i instalacji odpylania).

RAFAKO S.A. oraz E003B7 Sp. z o.o. na potrzeby realizacji Projektu zawarły umowy z podmiotami finansowymi, na mocy których otrzymały gwarancje bankowe/ubezpieczeniowe o łącznej wartości 689 milionów złotych niezbędne do realizacji tego projektu, jednocześnie ustanowione zostały zabezpieczenia na majątku obu podmiotów jako zabezpieczenie dla tych instrumentów.

W wyniku uzgodnień z instytucjami finansowymi, które udzieliły gwarancji związanych z kontraktem Jaworzno, jednostka dominująca nie przewiduje wypłaty dywidendy ze spółki E003B7 sp. z o. o. do czasu trwania umów gwarancyjnych, tj. do kwietnia 2020 roku, ponieważ mogłoby to skutkować negatywnymi konsekwencjami ze strony instytucji gwarantujących.

Jednostka dominująca jako lider Konsorcjum wystawia faktury na pełny zakres prac na rzecz Zamawiającego; płatności z tytułu realizacji kontraktu są przekazywane bezpośrednio na rzecz Spółki celowej oraz kluczowych podwykonawców i poddostawców. Zapłata za zakres prac zrealizowany przez jednostkę dominującą jest dokonywana przez spółkę celową.

Grupa w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym ujmuje całkowite przychody i koszty związane z Projektem Jaworzno tj. zarówno zakres prac realizowany przez RAFAKO S.A. jak i zakres prac realizowany przez E003B7 Sp. z o.o. Wycena kontraktu jest dokonywana na całym projekcie łącznie, tj. przy ustaleniu jednej marży i stopnia zaawansowania realizacji dla całego kontraktu.

RAFAKO S.A. w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym eliminuje przychody i koszty oraz rozrachunki dotyczące realizacji Projektu powstałe pomiędzy RAFAKO S.A. a spółką celową.

12. Rodzaj i kwoty pozycji w znaczący sposób wpływających na aktywa, zobowiązania, kapitał, wynik finansowy oraz przepływy środków pieniężnych

12.1. Przychody ze sprzedaży, koszty sprzedaży, przychody i koszty operacyjne oraz finansowe

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku Grupa uzyskała 1 236 112 tysięcy złotych przychodów ze sprzedaży, tj. o 219 056 tysięcy złotych więcej niż w analogicznym okresie 2015 roku, głównie w następstwie wzrostu zaangażowania z tytułu realizacji kontraktu „Jaworzno” (budowa bloku energetycznego o mocy 910 MW w Elektrowni Jaworzno III). Przyrost przychodów nastąpił zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym.

Koszt własny sprzedaży produktów i materiałów za okres 9 miesięcy 2016 roku wyniósł 1 140 666 tysięcy złotych, co przyniosło Grupie zysk brutto ze sprzedaży w wysokości 95 446 tysięcy złotych. Zmiana wyniku, w porównaniu do okresu 9 miesięcy 2015 roku, jest głównie następstwem wzrostu wartości przychodów ze sprzedaży, przy wzroście rezerw na koszty kar kontraktowych oraz wzroście rezerw dotyczących zobowiązań gwarancyjnych z tytułu zrealizowanych umów sprzedaży.

Koszty sprzedaży prezentowane przez Grupę zawierają głównie koszty pozyskiwania nowych kontraktów oraz koszty promocji i reklamy. Ponadto, do kosztów sprzedaży Grupa zalicza odpisy aktualizujące wartość należności handlowych. Na koszty sprzedaży wykazane w całkowitych dochodach Grupy za okres 9 miesięcy 2016 roku w kwocie 22 769 tysięcy złotych największy wpływ miały koszty pozyskania nowych kontraktów w kwocie 19 446 tysięcy złotych oraz koszty promocji i reklamy w kwocie 3 216 tysięcy złotych.

Koszty ogólnego zarządu za okres 9 miesięcy 2016 roku wynosiły 40 569 tysięcy złotych (wzrost o kwotę 3 388 tysięcy złotych w porównaniu z analogicznym okresem 2015 roku). Wyższe koszty, w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego, są wynikiem między innymi wzrostu kosztów usług prawnych oraz doradczych, w tym kosztów związanych z usługami wsparcia biznesowego oraz kosztami reorganizacji.

Na pozostałe przychody operacyjne największy wpływ miał zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 671 tysięcy złotych (30 września 2015 roku: 912 tysięcy złotych), przychody z tytułu odzyskania materiałów ze sprzedaży środków trwałych w kwocie 430 tysięcy złotych oraz przychody z tytułu kar umownych i odszkodowań w kwocie 483 tysiące złotych (30 września 2015 roku: 515 tysięcy złotych).

Na pozostałe koszty operacyjne największy wpływ miały koszty z tytułu udzielonych darowizn i dotacji o wartości 807 tysięcy złotych (30 września 2015 roku: 491 tysięcy złotych), koszty złomowania materiałów w kwocie 499 tysięcy złotych, koszty organizacji Dnia Energetyka w kwocie 509 tysięcy złotych (30 września 2015 roku: 506 tysięcy złotych) oraz utworzenie rezerwy z tytułu nałożenia kary przez Komisję Nadzoru Finansowego na RAFAKO S.A. w kwocie 700 tysięcy złotych.

Przychody finansowe Grupy w okresie 9 miesięcy 2016 roku uzyskano w głównej mierze z odsetek od instrumentów finansowych w kwocie 1 834 tysięcy złotych (30 września 2015 roku: 4 678 tysięcy złotych), w tym odsetki od udzielonych kaucji stanowiących zabezpieczenie kontraktów w kwocie 677 tysięcy złotych (30 września 2015 roku: 1 882 tysiące złotych) oraz dyskonto rozrachunków długoterminowych w kwocie 1 300 tysięcy złotych.

Na koszty finansowe okresu decydujący wpływ miały koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych w kwocie 2 428 tysięcy złotych (30 września 2015 roku: 2 910 tysięcy złotych) oraz odsetki od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kwocie 675 tysięcy złotych, nadwyżka ujemnych różnic kursowych w kwocie 650 tysięcy złotych, a także prowizje bankowe od udzielonych kredytów i gwarancji finansowych oraz ubezpieczeń w kwocie 718 tysięcy złotych (30 września 2015 roku: 619 tysięcy złotych).

12.2. Podatek dochodowy
Obciążenie podatkowe

Główne składniki obciążenia podatkowego w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów przedstawiają się następująco:

Działalność kontynuowana	<i>Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>
Skonsolidowany rachunek zysków i strat				
<i>Bieżący podatek dochodowy</i>	1 522	(12 508)	(3 300)	(19 871)
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	1 522	(12 509)	(3 300)	(19 871)
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	1	–	–
<i>Odroczony podatek dochodowy</i>	(4 591)	6 662	946	11 661
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	(4 591)	6 662	946	11 661
Korekty dotyczące odroczonego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–	–	–
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	(3 069)	(5 846)	(2 354)	(8 810)
<i>Odroczony podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów</i>	254	318	46	117
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	254	318	46	117
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–	–	–
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach	254	318	46	117
Działalność zaniechana				
<i>Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>		<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>
Skonsolidowany rachunek zysków i strat				
<i>Bieżący podatek dochodowy</i>	–	–	–	(21)
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	–	–	–	(21)
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–	–	–
<i>Odroczony podatek dochodowy</i>	–	–	–	32
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	–	–	–	32
Korekty dotyczące odroczonego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–	–	–
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	–	–	–	11

Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 30 września 2016 roku

Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 30 września 2016 roku wynika z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		Sprawozdanie z całkowitych dochodów	
	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)
- od ulg inwestycyjnych	(3)	(3)	-	1
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(16 244)	(18 811)	2 567	2 574
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	1 403	1 447	(44)	(328)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością pożyczek i należności	1 702	1 209	493	1 297
- z tytułu odmiennego momentu podatkowego uznania przychodu ze sprzedaży produktów i usług	(42 345)	(43 185)	840	(1 298)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zapasów	1 986	1 981	5	330
- od rezerw bilansowych	20 031	18 420	1 611	1 919
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	-	(17)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań z tytułu gwarancji, faktoringu i wyłączone z zakresu MSR 39	-	44	(44)	(47)
- z tytułu odmiennego momentu podatkowego uznania kosztu sprzedaży produktów i usług	59 731	63 105	(3 374)	7 434
- aktywo podatkowe dotyczące straty podatkowej	17 172	974	16 198	(132)
- korekta kosztów z tytułu niezapłaconych faktur	10 264	18 475	(8 211)	5 139
- pozostałe	985	1 537	(552)	(2 553)
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego			9 489	14 319
Aktywa/(rezerwa) netto z tytułu podatku odroczonego	54 682	45 193		
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego – działalność kontynuowana			6 980	11 778
Aktywa/rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	54 682	45 193		
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	55 065	47 796		
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	(383)	(94)		
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego – działalność zaniechana	-	(2 509)		

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku jednostka dominująca rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej wykazanej w kwocie 88 658 tysięcy złotych, która zostanie rozliczona w przyszłych okresach sprawozdawczych.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku pozostałe spółki Grupy rozpoznały aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej w łącznej kwocie 1 719 tysięcy złotych, która zostanie rozliczona w przyszłych okresach sprawozdawczych.

12.3. Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Zwiększenie stanu należności wykazane w skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych za okres 9 miesięcy 2016 roku zakończony 30 września 2016 roku w kwocie 17 511 tysięcy złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- ze zwiększenia stanu należności handlowych w kwocie (41 258) tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności budżetowych (w tym z tytułu podatku VAT) (3 108) tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu udzielonych zaliczek w kwocie (9 578) tysięcy złotych,
- ze zmniejszenia stanu należności z tytułu kaucji w kwocie 47 105 tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności spornych (7 894) tysiące złotych,
- ze zwiększenia stanu należności z tytułu kosztów przyszłych okresów w kwocie (2 342) tysiące złotych,
- ze zwiększenia stanu pozostałych należności w kwocie (436) tysięcy złotych.

Dokładny opis zmian wartości kaucji i należności spornych w okresie 9 miesięcy 2016 roku został zamieszczony w nocie 12.13.

Zmniejszenie stanu zobowiązań wykazane w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 19 408 tysięcy złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- zmniejszenia stanu zobowiązań handlowych w kwocie (48 930) tysięcy złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na naprawy gwarancyjne w kwocie 3 052 tysiące złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na opóźniony spływ kosztów 5 257 tysięcy złotych,
- kompensata zobowiązań z tytułu podatku dochodowego w kwocie 9 305 tysięcy złotych,
- zmniejszenie stanu zysków/strat aktuarialnych (1 680) tysięcy złotych,
- zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu podatku VAT w kwocie 9 149 tysięcy złotych,
- zwiększenie stanu pozostałych zobowiązań w kwocie 4 439 tysięcy złotych.

Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych z tytułu umów budowlanych wykazana w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 20 741 tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z następujących pozycji:

- zmniejszenie stanu należności z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i związanych z wyceną kontraktów rozliczeń międzyokresowych w kwocie 41 605 tysięcy złotych,
- zmniejszenie stanu zobowiązań z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną w kwocie (8 258) tysięcy złotych,
- zmniejszenie stanu rezerw z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną w kwocie (12 606) tysięcy złotych,
w tym:
- zmniejszenie stanu zaliczek w kwocie (37 414) tysięcy złotych.

Zmiana wartości zaliczek w 2016 roku w kwocie 37 414 tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z rozpoznania części zaliczek w przychodach zgodnie z metodologią rozliczania umów o usługę budowlaną (MSR 11).

Wartość przepływów środków pieniężnych z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych wykazana w kwocie 4 892 tysiące złotych wynikała z zakupu rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 3 842 tysiące złotych oraz wartości niematerialnych w kwocie 1 050 tysięcy złotych.

Główny wpływ na wartość przepływów środków pieniężnych z tytułu działalności finansowej miał wzrost zadłużenia z tytułu kredytu w rachunku bieżącym i kredytu obrotowego udzielonego jednostce dominującej przez PKO BP S.A. w kwocie 32 295 tysięcy złotych.

12.4. Rzeczowe aktywa trwałe

30 września 2016 roku <i>(niebadane)</i>	<i>Grunty</i>	<i>Budynki</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2016 roku	23 776	91 838	56 485	8 389	787	2 164	183 439
Transfery ze środków trwałych w budowie	–	373	2 158	219	–	(2 749)	–
Nabycia	–	–	311	2 454	223	3 412	6 400
Likwidacja/sprzedaż	(4)	(68)	(160)	(165)	–	–	(397)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	–	–	(1)	–	(16)	–	(15)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	–	(2 129)	(5 486)	(1 624)	(189)	–	(9 428)
Odpis aktualizujący za okres sprawozdawczy	–	–	–	27	–	–	27
Nabycie jednostki zależnej	–	–	–	86	13	–	99
Pozostałe, w tym reklasyfikacja środków trwałych na/z aktywa przeznaczone do sprzedaży	(2)	(54)	97	(33)	–	–	8
Wartość netto na dzień 30 września 2016 roku <i>(niebadane)</i>	23 770	89 960	53 404	9 353	818	2 827	180 133

*środki trwałe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 12.15.1

30 września 2015 roku <i>(niebadane)</i>	<i>Grunty</i>	<i>Budynki</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2015 roku	23 773	89 529	46 140	6 370	358	6 029	172 199
Transfery ze środków trwałych w budowie	–	1 860	6 280	55	–	(8 195)	–
Nabycia	3	306	1 059	2 358	101	12 440	16 267
Likwidacja/sprzedaż	(19)	(66)	(66)	(399)	–	–	(550)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	–	–	(3)	–	–	–	(3)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	–	(2 085)	(5 076)	(948)	(57)	–	(8 166)
Odpis aktualizujący za okres sprawozdawczy	–	(6)	–	–	–	–	(6)
Utrata kontroli nad jednostką zależną	–	(410)	(110)	(34)	–	(194)	(748)
Nabycia na skutek połączenia jednostek gospodarczych	–	–	30	231	19	–	280
Pozostałe, w tym reklasyfikacja środków trwałych na/z aktywa przeznaczone do sprzedaży	20	(63)	(457)	51	(18)	–	(467)
Wartość netto na dzień 30 września 2015 roku <i>(niebadane)</i>	23 777	89 065	47 797	7 684	403	10 080	178 806

12.5. Nabywanie i sprzedaż składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>
Nabywanie składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych*	11 732	15 070
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	1 374	930

* wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych w okresie na zakup środków trwałych wynikająca z tabeli ruchu środków trwałych oraz wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych na zakup wartości niematerialnych

Przedmiotem nakładów inwestycyjnych Grupy na rzeczowy majątek trwały były przede wszystkim nakłady na zakupy maszyn i urządzeń do produkcji, środków transportu oraz zakup sprzętu komputerowego. Powyższe inwestycje były finansowane ze środków własnych oraz w formie leasingu.

12.6. Wartość firmy

W okresie 9 miesięcy 2016 roku uległa zmianie wartość firmy, która na dzień 30 września 2016 roku wynosiła 9 166 tysięcy złotych. Zmiana wartości wynikała z przejęcia kontroli nad zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa przez jednostkę zależną RAFAKO Engineering Sp. z o.o., w wyniku którego Grupa Kapitałowa RAFAKO prezentuje wartość firmy w kwocie 4 041 tysięcy złotych.

	<i>Wartość godziwa (w tysiącach złotych)</i>
Wartość rzeczowych aktywów trwałych	86
Wartość niskocennych składników majątku	13
Łączna wartość godziwa przejętych aktywów netto	99
Łączny koszt nabycia	4 140
Wartość firmy ujęta przy nabyciu	4 041

Szczegółowy opis transakcji został zamieszczony w nocie 9 niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

12.7. Akcje/udziały w pozostałych jednostkach

	<i>30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Akcje/udziały w pozostałych spółkach notowanych na giełdzie	190	210
Akcje/udziały w pozostałych spółkach nie notowanych na giełdzie	631	19
	<u><u>821</u></u>	<u><u>229</u></u>

*akcje i udziały stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 12.15.3

W okresie 9 miesięcy 2016 roku zmiana wartość udziałów w spółkach nie notowanych na giełdzie spowodowana była utworzeniem nowej spółki RENG-Nano Sp. z o.o., co zostało szerzej opisane w nocie 9 niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

12.8. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów - długoterminowe

	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Należności z tytułu dostaw i usług, w tym:	35 258	35 409
Należności z tytułu dostaw i usług od jednostek powiązanych	–	–
Należności z tytułu dostaw i usług od pozostałych jednostek	35 258	35 409
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowych kosztów, w tym:	108	239
Rozliczenia międzyokresowe z tytułu gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych	–	–
Kaucje	104	239
Pozostałe	4	–
Należności ogółem (netto)	35 366	35 648
Odpis aktualizujący wartość należności	–	–
Należności brutto	35 366	35 648

*należności handlowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 12.15.5

12.9. Inne aktywa finansowe długoterminowe

	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Udzielone pożyczki długoterminowe	–	–
Lokaty długoterminowe, w tym:	–	–
- stanowiące zabezpieczenie udzielonych Grupie gwarancji bankowych	–	–
Pozostałe aktywa finansowe długoterminowe, w tym:	26 550	29 900
Należność od PBG S.A. z tytułu zwrotu akcji spółki ENERGOMONTAŻ – POŁUDNIE S.A.	22 070	24 854
Należność od PBG S.A. z tytułu udzielonej pożyczki spółce HYDROBUDOWA S.A. w upadłości likwidacyjnej	4 480	5 046
	26 550	29 900

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku Grupa dokonała aktualizacji wyceny wartości należności od PBG S.A., co zostało szerzej opisane w nocie 24.

Zmiana wartości tych należności w porównaniu do kwoty wykazanej na dzień 31 grudnia 2015 roku wynika z wyceny należności zgodnie z koncepcją zamortyzowanego kosztu, przy uwzględnieniu założeń i szacunków, o których mowa w nocie 6 oraz przeniesienia należności z terminem wymagalności w dniu 30 czerwca 2017 roku do należności krótkoterminowych zaprezentowanych w nocie 12.11.

12.10. Zapasy

	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Materiały (według wartości netto możliwej do uzyskania)	10 360	18 817
Według ceny nabycia	20 814	29 169
Według wartości netto możliwej do uzyskania	10 360	18 817
Produkcja w toku	551	–
Według kosztu wytworzenia	551	–
Towary	393	–
Według ceny nabycia	393	–
Według wartości netto możliwej do uzyskania	393	–
Zapasy ogółem, według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia oraz wartości netto możliwej do uzyskania	11 304	18 817

* zapasy stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 12.15.4

Odpisy aktualizujące wartość zapasów

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>
Stan na początek okresu	(10 353)	(7 793)
Utworzenie odpisu aktualizującego	(4 052)	(2 160)
Rozwiązanie odpisu aktualizującego	3 951	170
Przeniesienie na aktywa przeznaczone do sprzedaży	-	-
Stan na koniec okresu	<u>(10 454)</u>	<u>(9 783)</u>

12.11. Inne aktywa finansowe krótkoterminowe

	<i>30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe, w tym:	-	-
Zaliczka na poczet nabycia prawa do pożyczki	10 500	10 500
Odpis aktualizujący wartość zaliczki na poczet nabycia prawa do pożyczki	(10 500)	(10 500)
Należność od PBG S.A. z tytułu zwrotu akcji spółki ENERGOMONTAŻ – POŁUDNIE S.A.	8 371	4 943
Należność od PBG S.A. z tytułu udzielonej pożyczki spółce HYDROBUDOWA S.A. w upadłości likwidacyjnej	1 699	1 003
	<u>10 070</u>	<u>5 946</u>

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku na bazie przyjętych założeń Spółka rozpoznała w innych aktywach finansowych krótkoterminową część należności od PBG S.A., co zostało szerzej opisane w nocie 24.

Zmiana wartości należności w porównaniu do kwoty wykazanej na dzień 31 grudnia 2015 roku wynika z przeniesienia należności z terminem wymagalności w dniu 30 czerwca 2017 roku do należności krótkoterminowych.

W dniu 18 kwietnia 2012 roku jednostka dominująca zawarła z Olenia Ltd umowę przedwstępną sprzedaży/zakupu 50% udziałów spółki Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. oraz przelewu praw do wierzytelności w postaci pożyczki udzielonej tej spółce. Łączna kwota zaliczki zapłaconej przez jednostkę dominującą w związku z zawartą umową wyniosła 16 176 tysięcy złotych (z czego 5 676 tysięcy złotych w odniesieniu do udziałów zaprezentowanych jako pozostałe aktywa niefinansowe, 10 500 tysięcy złotych w odniesieniu do pożyczki zaprezentowanych jako inne aktywa finansowe). Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. to spółka celowa utworzona w celu budowy elektrowni biogazowej finansowanej ze środków własnych, pozyskanych od inwestorów w formie pożyczki, oraz z przyznanej dotacji. W związku z faktem, że Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. wypowiedziała umowę z wykonawcą budowy, co spowodowało opóźnienie w realizacji prac oraz wypowiedzenie umowy o dofinansowanie projektu. Działania podjęte przez spółkę Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. zmierzające do wznowienia inwestycji, nie przyniosły efektów.

Ze względu na status tej inwestycji opisany powyżej, Zarząd jednostki dominującej ocenia, że ryzyko nierealizowalności powyższych aktywów jest istotne i utrzymał decyzję o objęciu wartości inwestycji odpisem aktualizującym w pełnej wysokości, tj. 16 176 tysięcy złotych.

12.12. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015	30 września 2015 (niebadane)
Środki pieniężne w banku i w kasie	233 516	114 051	113 537
Lokaty krótkoterminowe do 3 miesięcy, w tym:	97	83 210	94 336
- stanowiące zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	-	-	-
	233 613	197 261	207 873

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe, klasyfikowane jako środki pieniężne, są dokonywane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania spółek wchodzących w skład Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych z bankiem stóp procentowych

Spółki Grupy posiadają środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, do których zaliczają otrzymane w ramach przyznanych dotacji środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionych rachunkach bankowych, które Grupa może wykorzystywać do uregulowania zobowiązań wynikających z realizowanych projektów.

Na dzień 30 września 2016 roku w pozycji środków pieniężnych wykazano środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania w kwocie 216,4 mln złotych (31 grudnia 2015 roku: 95,1 mln złotych) będące środkami pieniężnymi jednostki zależnej E003B7 sp. z o.o. przeznaczonymi na realizację kontraktu Jaworzno, które z punktu widzenia Grupy Kapitałowej RAFAKO mają ograniczoną możliwość dysponowania ze względu na formalne uzgodnienia w tym zakresie z instytucjami finansującymi kontrakt Jaworzno.

Dywidenda z E003B7 Sp. z o.o. do jedynego udziałowca, tj. RAFAKO S.A. będzie mogła być wypłacona bez negatywnych konsekwencji ze strony instytucji finansowych po zakończeniu okresu udzielonej przez te instytucje gwarancji, szczegóły są opisane szerzej w notcie 11.2.

12.13. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów - krótkoterminowe

	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
Należności z tytułu dostaw i usług, w tym:	318 806	277 397
Należności z tytułu dostaw i usług od jednostek powiązanych	6 380	17 581
Należności z tytułu dostaw i usług od pozostałych jednostek	312 426	259 816
Należności z tytułu podatku dochodowego	18 592	21 137
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowych kosztów, w tym:	159 651	183 232
Należności z tytułu udzielonych zaliczek	44 047	34 469
Należności budżetowe	25 697	22 589
Rozliczenie kosztów ubezpieczenia rzeczowego	190	800
Rozliczenia z Zakładowym Funduszem Świadczeń Socjalnych	803	301
Należności sporne	8 194	300
Koszty przyszłych okresów	3 561	1 219
Kaucje	75 760	122 734
Pozostałe	1 399	820
Należności ogółem (netto)	497 049	481 766
Odpis aktualizujący wartość należności	32 477	32 393
Należności brutto	529 526	514 159

*należności handlowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w notcie 12.15.5

Należności budżetowe obejmują przede wszystkim należności z tytułu podatku VAT zarówno krajowego, jak i zagranicznego.

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane i mają zazwyczaj 30-dniowy termin płatności. Jednakże, dla niektórych kontrahentów okres spłaty należności ustalany na podstawie indywidualnych umów zawiera się w przedziale od 1 do 3 miesięcy.

Grupa posiada politykę w zakresie dokonywania sprzedaży tylko zweryfikowanym klientom. Dzięki temu, zdaniem kierownictwa, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony odpisem na nieściągalne należności właściwym dla należności handlowych.

Należności handlowe krótkoterminowe wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2016 roku w kwocie 318 806 tysięcy złotych dotyczą kontraktów handlowych z krajowymi oraz zagranicznymi kontrahentami.

Kaucje wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2016 roku w kwocie 75 760 tysięcy złotych, dotyczą głównie projektów realizowanych w obszarach:

- instalacji ochrony środowiska 10 535 tysięcy złotych,
- instalacji odazotowania spalin 13 297 tysięcy złotych,
- budowy bloku opalanego biopaliwem 12 936 tysięcy złotych.

Zmiana stanu kaucji zanotowana w okresie 9 miesięcy 2016 roku wynikała przede wszystkim ze zwrotu kaucji pieniężnej związanej z realizacją umowy na budowę bloku energetycznego w kwocie 40 000 tysięcy złotych.

Istotną pozycją wykazaną w pozostałych należnościach stanowią zaliczki, które na dzień 30 września 2016 roku wynosiły 44 047 tysięcy złotych. Główną pozycję stanowiła zaliczka otrzymana na realizację umów wymiany części komory paleniskowej kotła w kwocie 9 990 tysięcy złotych oraz zaliczki otrzymane w związku z realizacją kontraktu na budowę nowych mocy w technologiach węglowych w łącznej kwocie 29 992 tysiące złotych.

12.14. Odpisy aktualizujące wartość skonsolidowanych aktywów

	Akcje/udziały*	Pozostałe aktywa finansowe	Pozostałe aktywa niefinansowe	Zapasy**	Należności***
1 stycznia 2016	(24 361)	(164 557)	(5 676)	(10 353)	(32 393)
Utworzenie	(30)	-	-	(4 052)	(664)
Wykorzystanie/rozwiązanie	10	154 057	-	3 951	580
30 września 2016 (niebadane)	<u>(24 381)</u>	<u>(10 500)</u>	<u>(5 676)</u>	<u>(10 454)</u>	<u>(32 477)</u>
1 stycznia 2015	(24 230)	(164 557)	(5 676)	(7 793)	(40 862)
Utworzenie	(130)	-	-	(2 161)	(1 381)
Wykorzystanie/rozwiązanie	28	-	-	170	4 930
30 września 2015 (niebadane)	<u>(24 332)</u>	<u>(164 557)</u>	<u>(5 676)</u>	<u>(9 784)</u>	<u>(37 313)</u>

* odpisy aktualizujące wartość udziałów/akcji w spółkach dotyczą udziałów/akcji w spółkach postawionych w stan upadłości oraz aktualizacji wartości udziałów w procesie upadłości układowej

** utworzenie oraz rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość zapasów ujmowane jest w koszcie wytworzenia produktów i usług

*** odpisy aktualizujące wartość należności długo- i krótkoterminowych handlowych oraz pozostałych należności, w tym należności z tytułu kar umownych

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku w związku z uprawomocnieniem się układu zawartego z wierzycielami przez PBG S.A. jednostka dominująca wykorzystała odpis aktualizujący wartość tych w kwocie 154 057 tysięcy złotych.

12.15. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy

12.15.1. Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych

Na dzień 30 września 2016 roku wartość środków trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań jednostki dominującej wynosiła 141 795 tysięcy złotych. Środki trwałe zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego (ustanowiona hipoteka na łączną kwotę do 300 milionów złotych na nieruchomościach, których RAFAKO S.A. jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym z wyłączeniem nieruchomości mieszkalnych oraz zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
Środki trwałe zabezpieczone hipoteką, w tym:	90 724	92 225
grunty	9 273	9 273
budynki i budowle	81 451	82 952
Środki trwałe, na których ustanowiono zastaw rejestrowy, w tym:	51 071	53 566
urządzenia techniczne i maszyny	49 527	50 793
środki transportu	1 544	2 773
	141 795	145 791*

*wykazane kwoty obejmują środki trwałe zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży w kwocie 55 tysięcy złotych (31 grudnia 2015: 119 tysięcy złotych)

12.15.2. Zabezpieczenia ustanowione na wartościach niematerialnych

Na dzień 30 września 2016 roku wartości niematerialne o wartości 10 799 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań jednostki dominującej (31 grudnia 2015: 11 449 tysięcy złotych). Wartości niematerialne zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

12.15.3. Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach

Na dzień 30 września 2016 roku akcje/udziały w spółkach o wartości 29 558 tysięcy złotych (31 grudnia 2015: 25 261 tysięcy złotych) zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw, zastaw rejestrowy i finansowy na udziałach w E003B7 Sp. z o.o.).

12.15.4. Zabezpieczenia ustanowione na zapasach

Na dzień 30 września 2016 roku zapasy o wartości 10 287 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań jednostki dominującej (31 grudnia 2015: 18 726 tysięcy złotych). Zapasy zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

12.15.5. Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych

Należności z tytułu dostaw, robót i usług o wartości bilansowej 19 253 tysiące złotych stanowiły zabezpieczenie udzielonych gwarancji oraz kredytów i pożyczek na dzień 30 września 2016 roku (31 grudnia 2015 roku: 26 137 tysięcy złotych).

12.16. Kapitał podstawowy

W okresie 9 miesięcy 2016 roku zakończonym 30 września 2016 roku kapitał podstawowy jednostki dominującej nie uległ zmianie i jego wartość na 30 września 2016 roku wynosiła 169 864 tysięcy złotych.

<i>Kapitał akcyjny</i>	<i>Liczba akcji w szt.</i>	<i>Wartość akcji w tys. zł</i>
Akcje serii A	900 000	1 800
Akcje serii B	2 100 000	4 200
Akcje serii C	300 000	600
Akcje serii D	1 200 000	2 400
Akcje serii E	1 500 000	3 000
Akcje serii F	3 000 000	6 000
Akcje serii G	330 000	660
Akcje serii H	8 070 000	16 140
Akcje serii I	52 200 000	104 400
Akcje serii J	15 331 998	30 664
	84 931 998	169 864

12.17. Wartość nominalna akcji

Wszystkie wyemitowane akcje posiadają wartość nominalną wynoszącą 2,00 złote i zostały objęte w zamian za wkłady pieniężne.

12.18. Prawa akcjonariuszy

Akcje wszystkich serii są jednakowo uprzywilejowane co do dywidendy oraz zwrotu z kapitału.

12.19. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej został utworzony z nadwyżki wartości emisyjnej nad nominalną w kwocie 77 947 tysięcy złotych. W dniu 15 maja 2000 roku Walne Zgromadzenie RAFAKO S.A. podjęło uchwałę o przeznaczeniu kwoty 41 169 tysięcy złotych na pokrycie nierozliczonych strat z lat ubiegłych. Dodatkowo w 2015 roku w wyniku ujęcia 58 562 tysięcy złotych nadwyżki ze sprzedaży akcji serii J powyżej ich wartości nominalnej, pomniejszonej o koszty emisji, kapitał ten wyniósł 95 340 tysięcy złotych (31 grudnia 2015: 95 340 tysięcy złotych).

12.20. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy powstał z ustawowych odpisów z zysków generowanych w poprzednich latach obrotowych, a także z nadwyżek z podziału zysku ponad wymagany odpis w Grupie. W okresie 9 miesięcy 2016 roku w wyniku przekazania wyniku z 2015 roku na kapitał zapasowy uległ on zmianie i na dzień 30 września 2016 roku wyniósł 171 050 tysiące złotych (31 grudnia 2015 roku: 112 715 tysięcy złotych).

12.21. Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych

Saldo kapitału rezerwowego z tytułu różnic kursowych jest korygowane o różnice kursowe wynikające z przeliczenia sprawozdania finansowego zagranicznej jednostki zależnej oraz zagranicznego oddziału jednostki dominującej. Na dzień 30 września 2016 roku wartość kapitału z przeliczenia jednostki zagranicznej wynosiła minus 68 tysięcy złotych (31 grudnia 2015: minus 41 tysięcy złotych).

12.22. Zyski zatrzymane i wypłacone dywidendy

Na dzień 30 września 2016 roku, w wyniku ujęcia zysku netto za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku w wysokości 22 127 tysięcy złotych, ujęcia zysków/strat aktuarialnych w kwocie minus 1 362 tysiące złotych oraz podziału

wyników z lat ubiegłych w kwocie 58 335 tysięcy złotych wartość zysków zatrzymanych Grupy wyniosła 9 643 tysiące złotych (31 grudnia 2015 roku: 47 213 tysięcy złotych).

Spółki Grupy w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku nie wypłacały dywidendy.

12.23. Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję

Zysk/(strata) podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie skonsolidowanego zysku/(straty) netto przypadającego na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych jednostki dominującej występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące zysku/(straty) oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego zysku/(straty) na jedną akcję:

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej	22 629	21 733
Zysk/(strata) z działalności zaniechanej	–	(55)
Zysk/(strata) netto	22 629	21 678
Zysk/(strata) netto przypadający na zwykłych akcjonariuszy, zastosowany do obliczenia zysku/(straty) na jedną akcję	<u><u>22 127</u></u>	<u><u>21 520</u></u>
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku/(straty) na jedną akcję	84 931 998	70 947 868
Wpływ rozwodnienia:	–	–
Opcje na akcje	–	–
Umarzalne akcje uprzywilejowane	–	–
Skorygowana średnia ważona liczba akcji zwykłych zastosowana do obliczenia rozwodnionego zysku/(straty) na jedną akcję	<u><u>84 931 998</u></u>	<u><u>70 947 868</u></u>
Zysk/(strata) na jedną akcję w złotych		
– podstawowy z zysku za okres przypadający zwykłym akcjonariuszom	<u>0,26</u>	<u>0,30</u>
Zysk/(strata) na jedną akcję z działalności zaniechanej w złotych		
– podstawowy z zysku za okres przypadający zwykłym akcjonariuszom	<u><u>0,00</u></u>	<u><u>0,00</u></u>

Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych użyta w celu obliczenia podstawowego i rozwodnionego zysku na jedną akcję z działalności zaniechanej przedstawiona jest w tabeli powyżej. Poniższa tabela przedstawia natomiast wartości zysku/(straty) stanowiące podstawę wyliczenia zysku na akcję z działalności zaniechanej:

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 (niebadane)</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2015 (niebadane)</i>
Zysk/(strata) z działalności zaniechanej	–	(55)
Zysk/(strata) netto z działalności zaniechanej przypadający na zwykłych akcjonariuszy, zastosowany do obliczenia zysku na jedną akcję	<u><u>–</u></u>	<u><u>(45)</u></u>

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku jednostka dominująca nie dokonała emisji nowych akcji.

Grupa nie prezentuje zysku rozwodnionego na jedną akcję za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku, ponieważ nie posiada instrumentów finansowych powodujących rozwodnienie akcji.

12.24. Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia

Na podstawie prognozy wyceny dokonanej na koniec okresu obrachunkowego przez profesjonalną firmę aktuarialną Grupa tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych, nagród jubileuszowych oraz ZFŚS. Kwotę tej rezerwy oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu obrotowego przedstawiono w poniższej tabeli:

	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
Na dzień 1 stycznia	25 556	26 803
Koszty odsetek	637	670
Koszty bieżącego zatrudnienia	401	485
(Zyski)/straty aktuarialne	1 680	314
Wypłacone świadczenia	(2 176)	(2 716)
Koniec okresu	26 098	25 556
Rezerwy długoterminowe	23 970	23 552
Rezerwy krótkoterminowe	2 128	2 004

Główne założenia przyjęte do wyceny świadczeń pracowniczych na dzień sprawozdawczy są następujące:

	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
Stopa dyskontowa (%)	2,8	2,8
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)*	–	–
Wskaźnik rotacji pracowników	5	5
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń (%)**	2	2

* Brak danych w raporcie aktuarialnym
** 2% w roku 2016 oraz w kolejnych latach

12.25. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania - długoterminowe

	30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		
Zobowiązania wobec jednostek powiązanych	–	55
Zobowiązania wobec pozostałych jednostek	29 283	34 789
	29 283	34 844
Zobowiązania finansowe		
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	3 770	3 686
	3 770	3 686
Pozostałe zobowiązania		
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	498	311
Zobowiązania z tytułu inwestycji	238	852
Rezerwy na koszty napraw gwarancyjnych	5 042	4 325
	5 778	5 488

12.26. Rezerwy, zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania - krótkoterminowe

	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		
Zobowiązania wobec jednostek powiązanych	9 479	6 330
Zobowiązania wobec pozostałych jednostek	347 994	394 512
	357 473	400 842
Zobowiązania z tytułu inwestycji	3 914	2 663
	3 914	2 663
	361 387	403 505
	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Pozostałe zobowiązania		
Podatek VAT	10 932	1 783
Podatek dochodowy od osób fizycznych	2 611	2 557
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	9 039	9 001
Rozrachunki z Urzędem Skarbowym	1	-
Pozostałe zobowiązania z tytułu podatków, ceł i ubezpieczeń	334	103
Rozliczenia z Zakładowym Funduszem Świadczeń Socjalnych	-	-
Zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń	9 259	8 572
Rezerwy na koszty niewykorzystanych urlopów	4 147	3 659
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	10 243	11 237
Rezerwy na koszty napraw gwarancyjnych	9 935	7 600
Rezerwa na niezafakturowane usługi i materiały	10 562	5 305
Rezerwa na badanie bilansu	228	227
Inne krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	8 443	4 855
Kaucje	308	144
Pozostałe rozrachunki z pracownikami	-	279
Rezerwa na przyszłe koszty	7 194	7 000
Pozostałe	1 107	1 716
	84 343	64 038
Pozostałe zobowiązania finansowe		
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	2 181	1 542
Pozostałe zobowiązania finansowe	-	-
	2 181	1 542

13. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym nie uległy zmianie w stosunku do opublikowanych w ostatnim skonsolidowanym rocznym sprawozdaniu finansowym za 2015 rok.

14. Instrumenty finansowe

Wartość bilansową klas i kategorii instrumentów finansowych na dzień 30 września 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku prezentują poniższe tabele.

	<i>Wartość bilansowa</i>	
	<i>30 września 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
	<i>(niebadane)</i>	
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	–	–
Instrumenty pochodne	–	–
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	190	210
Udziały i akcje długoterminowe	190	210
Pożyczki i należności	474 762	471 839
Należności z tytułu dostaw i usług	354 064	312 806
Pozostałe należności	83 954	123 037
Pożyczki udzielone	52	80
Lokaty długoterminowe	–	–
Lokaty krótkoterminowe	72	70
Inne aktywa finansowe długoterminowe	26 550	29 900
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe	10 070	5 946
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	233 613	197 261
	708 565	669 310

	<i>Wartość bilansowa</i>	
	<i>30 września 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
	<i>(niebadane)</i>	
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–
Instrumenty pochodne	–	–
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	532 381	548 409
Kredyty i pożyczki	141 473	109 208
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług (w tym inwestycyjne)	390 908	439 201
Pozostałe zobowiązania finansowe	–	–
Zobowiązania z tytułu gwarancji, factoringu i wyłączone z zakresu MSR 39	5 951	5 228
Zobowiązania z tytułu leasingu i umów dzierżawy z opcją zakupu	5 951	5 228
	538 332	553 637

15. Kredyty i pożyczki

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku spółki Grupy Kapitałowej wykazywały zobowiązania z tytułu kredytów bankowych i pożyczek w wysokości 141 473 tysiące złotych.

Kredyty i pożyczki krótkoterminowe	Zabezpieczenie	Inne	Waluta	Efektywna stopa procentowa	Termin spłaty	Zobowiązania z tytułu kredytów bankowych i pożyczek	
						30 września 2016 (niebadane)	31 grudnia 2015
Kredyty krótkoterminowe:							
PKO BP S.A.	weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, przelew wierzytelności z kontraktów*, klauzula potrącenia wierzytelności z rachunków RAFAKO S.A., hipoteka**, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa	Umowa kredytu odnawialnego w rachunku bieżącym na kwotę 100 milionów złotych***	PLN	WIBOR 1M + marża	30.06.2017****	98 924	109 208
PKO BP S.A.	zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa RAFAKO, wszystkie wierzytelności jakie mogą powstać w ramach udzielonego Limitu.	kredyt obrotowy odnawialny w rachunku kredytowym na kwotę 50 milionów złotych	PLN	WIBOR 1M + marża	30.06.2017****	42 549	–
Podkarpacki Bank Spółdzielczy Oddział Dębica	Weksel in blanco, pełnomocnictwo do rachunku hipoteki na nieruchomości, przelew wierzytelności z polisy ubezpieczeniowej	kredyt w rachunku bieżącym	PLN		08.09.2016	–	–
						141 473	109 208

* zabezpieczenie udzielonego kredytu stanowią należności z kontaktów realizowanych przez Spółkę;

** na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka ustanowiła hipotekę na nieruchomościach Spółki (za wyjątkiem mieszkań i budynków mieszkalnych) na łączną kwotę do 300 milionów złotych, która ma stanowić dodatkowe zabezpieczenie udzielonego przez bank PKO BP S.A. kredytu;

*** na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy kredytowej podpisanego dnia 30 czerwca 2016 roku, limit kredytowy wielocelowy wynosi 200 000 000,00 złotych, w tym limit kredytu w rachunku bieżącym wynosi do 100 000 000,00 złotych;

**** na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy kredytowej podpisanego dnia 30 czerwca 2016 roku, termin wykorzystania i spłaty kredytu przedłużono do dnia 30 czerwca 2017 roku.

Sytuację kredytową Grupy Kapitałowej RAFAKO należy analizować w powiązaniu z notą 2 dotyczącą kontynuacji działalności Grupy.

16. Instrumenty pochodne

Na dzień 30 września 2016 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała nierozliczonych transakcji walutowych typu forward, ani innych rodzajów instrumentów pochodnych.

Spółki Grupy Kapitałowej nie stosują rachunkowości zabezpieczeń, niemniej jednak stosowane transakcje nie mają charakteru spekulacyjnego, a ich celem jest efektywne zabezpieczenie transakcji kupna/sprzedaży denominowanych w walucie. W związku z powyższym Grupa ujmuje efekt wyceny/realizacji instrumentów podobnie jak różnice kursowe, w ramach działalności operacyjnej (przychodów oraz kosztów).

17. Zarządzanie kapitałem

Zarządzanie kapitałem przez Grupę Kapitałową ma na celu zapewnienie możliwie wysokiego poziomu bezpieczeństwa działalności operacyjnej przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów pozyskiwania źródeł finansowania. Zabezpieczenie stabilnego rozwoju Grupy wymaga utrzymywania odpowiedniej relacji pomiędzy własnym i obcymi kapitałami oraz efektywnego zarządzania nadwyżkami finansowymi. Grupa analizuje strukturę kapitału poprzez wskaźnik kapitalizacji (udział kapitału własnego w sumie źródeł finansowania).

	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Udział zadłużenia w kapitale własnym		
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	445 829	425 091
Kapitał obcy (kredyt bankowy i pożyczka)	141 473	109 208
Suma bilansowa	1 262 400	1 251 218
Wskaźnik kapitalizacji	0,35	0,34

18. Rezerwy na koszty

18.1. Rezerwa na koszty kar z tytułu nieterminowej realizacji lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych umów o usługę budowlaną

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku jednostka dominująca dokonała weryfikacji stanu rezerw na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów (w tym zrealizowanych opóźnień w odniesieniu do zobowiązań umownych, w tym warunków ustalania kar) na realizowanych kontraktach. Korzystając z najbardziej aktualnej wiedzy na temat realizowanych umów oraz na bazie rozliczenia zakończonych umów, Zarząd jednostki dominującej podjął decyzję o zawiązaniu rezerwy na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów w wysokości 12 415 tysięcy złotych. W trzecim kwartale 2016 roku, w związku z podpisaniem porozumienia ze znaczącym klientem przedłużającego termin realizacji umowy, rozwiązano rezerwę na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów w wysokości 8 653 tysięcy złotych.

18.2. Zmiana stanu rezerw, zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej

	<i>Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach*</i>	<i>Rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne</i>	<i>Rezerwa na urlopy**</i>	<i>Rezerwa na naprawy gwarancyjne**</i>	<i>Rezerwa na koszty kar kontraktowych</i>	<i>Rezerwa na premie**</i>	<i>Rezerwa na pozostałe koszty**</i>	<i>Rezerwa na koszty z tytułu udzielonych gwarancji bankowych i poręczeń**</i>	<i>Pozostałe rezerwy**</i>
1 stycznia 2016	29 885	25 556	3 659	11 925	–	11 548	7 000	–	227
Utworzenie rezerwy	2 729	542	805	10 206	12 415	4 823	938		352
Rozwiązanie/wykorzystanie rezerwy	(19 097)		(317)	(7 154)	(8 653)	(5 630)	(744)		(351)
30 września 2016 (niebadane)	13 517	26 098	4 147	14 977	3 762	10 741	7 194	–	228
1 stycznia 2015	30 321	26 803	3 780	11 848	1 946	9 454	5 667	745	113
Utworzenie rezerwy	18 580	623	190	2 642	–	5 039	20	66	318
Rozwiązanie/wykorzystanie rezerwy	(20 730)	–	(355)	(7 526)	(1 946)	(8 761)	(720)	(811)	(203)
30 września 2015 (niebadane)	28 171	27 426	3 615	6 964	–	5 732	4 967	–	228

* powyższe kwoty wynikają z wyceny umów o usługę budowlaną opisanych w nocie 11.

** powyższe rezerwy prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako pozostałe zobowiązania

19. Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku spółki Grupy Kapitałowej nie przeprowadzały emisji, wykupu i spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.

20. Wypłacone lub zadeklarowane dywidendy

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku spółki Grupy Kapitałowej nie wypłacały dywidendy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dywidenda może być wypłacona jedynie z zysku pojedynczych jednostek wchodzących w skład Grupy, a nie w oparciu o skonsolidowany wynik Grupy Kapitałowej.

21. Zobowiązania inwestycyjne

Na dzień 30 września 2016 roku jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej RAFAKO wykazywały zobowiązania z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 4 152 tysiące złotych. Ponadto jednostki Grupy posiadały podpisane umowy dotyczące planowanych w 2016 roku nakładów inwestycyjnych, które nie zostały na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego ujęte w księgach rachunkowych na łączną kwotę 304 tysiące złotych. Umowy te dotyczyły głównie inwestycji w maszyny i urządzenia produkcyjne.

22. Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez Grupę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji

	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Należności z tytułu gwarancji finansowych otrzymanych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	661 566	585 065
- od jednostek powiązanych	-	-
Należności z tytułu otrzymanych poręczeń, w tym:	-	7 600
- od jednostek powiązanych	-	-
Weksle otrzymane jako zabezpieczenie, w tym:	32 578	22 160
- od jednostek powiązanych	9 024	8 134
Akredytywy	-	-
	694 144	614 825

	30 września 2016 <i>(niebadane)</i>	31 grudnia 2015
Zobowiązania z tytułu gwarancji finansowych udzielonych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	243 534	201 181
- na rzecz jednostek powiązanych	-	-
Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń, w tym:	1 394 668	1 046 000
- na rzecz jednostek powiązanych	-	-
Weksle wydane pod zabezpieczenie, w tym:	27 159	28 798
- na rzecz jednostek powiązanych	-	-
Akredytywy	-	-
	1 665 361	1 275 979

W okresie 9 miesięcy 2016 roku Grupa Kapitałowa RAFAKO zanotowała wzrost poziomu zobowiązań warunkowych w kwocie 389 382 tysiące złotych, który wynikał przede wszystkim ze wzrostu zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń. W okresie 9 miesięcy 2016 roku na zlecenie spółek GK RAFAKO banki oraz instytucje ubezpieczeniowe udzieliły kontrahentom gwarancji, głównie gwarancji z tytułu dobrego wykonania umowy, w kwocie 33 118 tysięcy złotych oraz gwarancji przetargowych, w kwocie 25 462 tysiące złotych. Największą pozycję w tej grupie zobowiązań stanowi gwarancja przetargowa na kwotę 3 mln euro, wystawiona w czerwcu 2016 roku. Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń w kwocie 1 394 668 tysięcy złotych dotyczą poręczenia w dniu 16 kwietnia 2014 roku oraz 24 lutego 2016 roku przez RAFAKO S.A. za zobowiązania jednostki zależnej E003B7 Sp. z o.o., udzielonego do dnia 17 kwietnia 2028 roku, w związku z projektem na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A.– Budowa bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II”. Zmiana wartości zobowiązań z tytułu poręczeń zanotowana w okresie 9 miesięcy 2016 roku związana jest z podpisaniem aneksu do umowy z dnia 16 kwietnia 2014 roku o udzielenie gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych na rzecz SPV w związku z realizowanym projektem, na mocy którego mBank zobowiązał się do udzielenia poręczenia na kwotę 348 668 tysięcy złotych. Największą pozycją wśród gwarancji udzielonych, które wygasły w okresie pierwszych 9 miesięcy 2016 roku była gwarancja dobrego wykonania umowy w kwocie 9 079 tysięcy złotych.

W okresie 9 miesięcy 2016 roku Grupa odnotowała wzrost poziomu należności warunkowych otrzymanych głównie pod zabezpieczenie należytego wykonania umów w kwocie 79 319 tysięcy złotych, w tym wzrost poziomu należności z tytułu otrzymanych gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych w kwocie 76 501 tysięcy złotych, wzrost poziomu należności z tytułu weksli w wysokości 10 418 tysięcy złotych. Największą pozycję wśród gwarancji otrzymanych w okresie 9 miesięcy 2016 roku stanowi gwarancja zwrotu zaliczki w kwocie 1 831 tysięcy euro. Największą pozycję wśród gwarancji wygasłych w okresie 9 miesięcy 2016 roku stanowiła gwarancja zwrotu zaliczki w kwocie 1 831 tysięcy euro.

23. Sprawy sporne, postępowania sądowe

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostka dominująca jest w trakcie prowadzenia spraw sądowych, w których jest zarówno pozwany jak i powodem.

Istotnym postępowaniem prowadzonym przez RAFAKO S.A. jest postępowanie sądowe o odszkodowanie od firmy Donieckobłenergo z siedzibą na Ukrainie z powodu ostatecznego zaniechania realizacji budowy kotła przez Klienta. W dniu 6 sierpnia 2010 roku Spółka otrzymała wyrok Izby Sądowej do spraw gospodarczych Sądu Najwyższego Ukrainy, na mocy którego pozytywnie została rozpatrzona skarga kasacyjna złożona przez RAFAKO S.A. w dniu 2 marca 2010 roku i postanowiono utrzymać w mocy wyrok Donieckiego Apelacyjnego Sądu Gospodarczego z dnia 23 grudnia 2008 roku, w którym to orzeczeniu została zasądzona na rzecz RAFAKO S.A. tytułem odszkodowania, odsetek za zwłokę, kosztów sądowych i kosztów zastępstwa procesowego łącznie kwota 56,7 miliona hrywien, co w przeliczeniu stanowiło kwotę około 11,5 mln USD. Ze względu na niepewność skuteczności windykacji zasądzonej wierzytelności, RAFAKO S.A. nie ujęła powyższej kwoty w przychodach. Pełnomocnik RAFAKO S.A. poinformował, że w lipcu 2012 roku Sąd Gospodarczy okręgu Donieckiego wznowił rozpatrywanie sprawy ze względu na żądanie Donieckobłenergo uznania umowy z dnia 16 maja 1994 roku za nieważną. Zdaniem pełnomocnika nie ma żadnych nowych argumentów i dowodów dla uznania takiego żądania. Ze względu na aktualną sytuację na Ukrainie nie wyznaczono kolejnego terminu rozprawy.

W dniu 9 grudnia 2014 roku do RAFAKO S.A. wpłynął pozew o zapłatę z powództwa ESPD Environmental Solutions and Project Development GmbH (dalej ESPD) z siedzibą w Wiedniu o wartości przedmiotu sporu 644,5 tysiąca EUR. Rzekome zobowiązanie Spółki wynikać ma z umowy o współpracy pomiędzy stronami dotyczącej wsparcia przez ESPD starań RAFAKO S.A. o pozyskanie zleceń obejmujących swoim zakresem instalacje odazotowania spalin (DeNOx). RAFAKO S.A. stoi na stanowisku, że wynagrodzenie, którego dochodzi ESPD jest świadczeniem nienależnym ze względu na brak świadczenia wzajemnego. Dnia 7 grudnia 2015 roku zapadł wyrok Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie zasądzający całość roszczenia ESPD. Zobowiązanie jednostki dominującej wobec ESPD zostało uregulowane, jednak RAFAKO S.A. nadal pozostaje w sporze. W dniu 21 stycznia 2016 roku jednostka dominująca złożyła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach skargę o uchylenie tego wyroku. Ogłoszenie rozstrzygnięcia sądowego w tym zakresie przewidziane jest na dzień 18 listopada 2016 roku.

W dniu 2 sierpnia 2016 roku RAFAKO S.A. otrzymało od ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. (ENERGA) - jako lider konsorcjum (konsorcjantem jest spółka OMIS S.A.), realizującego kontrakt pn. „Redukcja NOx w kotłach OP-650 nr 1, 2 i 3 w Elektrowni Ostrołęka B”, notę obciążeniową opiewającą na kwotę 13 491 000 złotych. ENERGA naliczyła karę na podstawie dwóch tytułów: i) opóźnienia w zakończeniu robót instalacyjnych oraz ii) niedotrzymania terminu przejęcia instalacji bloku do eksploatacji. Następnie, wskutek prowadzonych pomiędzy stronami negocjacji, ENERGA postanowiła odstąpić w całości od kary umownej z drugiego ze wskazanych tytułów, co spowodowało zmniejszenie noty obciążeniowej o 899 400 złotych. Dnia 20 września 2016 roku konsorcjum wniosło do Sądu Okręgowego w Białymstoku pozew o ustalenie nieistnienia zobowiązań wobec ENERGI w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem prac wchodzących w zakres kontraktu. Z kolei ENERGA w dniu 27 października 2016 roku skierowała do RAFAKO S.A. i OMIS S.A. pismo zawierające oświadczenie o dokonaniu potrącenia kwoty 6 453 698,68 złotych, stanowiącej część z naliczonych kar umownych z bieżących płatności kontraktowych konsorcjum. Część potrącenia przypadająca na RAFAKO to kwota 4 177 451,83 złotych. Konsorcjum nie uznaje takiego potrącenia, jako dokonanego bezpodstawnie z uwagi na niezasadność naliczonych kar umownych, co jest przedmiotem toczącego się sporu sądowego. Konsekwencją powyższego będzie zmiana żądania pozwu co do potrąconej kwoty na żądanie zapłaty wraz z odsetkami. W dalszej kolejności, w dniu 4 listopada 2016 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku, w ramach toczącego się sporu, wydał postanowienie o skierowaniu stron do mediacji. Sąd wyznaczył osobę mediatora oraz wyznaczył czas trwania mediacji na okres 70 dni.

Dnia 11 października 2016 roku jednostka dominująca złożyła w Sądzie Okręgowym w Gliwicach pozew przeciwko spółce Mostostal Warszawa S.A. o zapłatę kwoty w wysokości 8 042 475 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 sierpnia 2016 roku, tytułem zwrotu 70% wartości kwot wstrzymanych na poczet zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Złożenie pozwu uzasadnione było tym, że strony zakończyły definitywnie współpracę w ramach zawartego dnia 18 grudnia 2012 roku kontraktu podwykonawczego na projekt, dostawę i montaż rusztu, kotła i instalacji oczyszczania spalin dla dwóch linii ZTUO Szczecin (ostatecznie spółka RAFAKO S.A. złożyła oświadczenie o odstąpieniu od kontraktu podwykonawczego z winy Mostostal Warszawa S.A. dnia 7 lipca 2016 roku). W związku z zakończoną współpracą na tym projekcie, Mostostal Warszawa S.A. zobowiązany jest zwrócić wartość kwot wstrzymanych na poczet zabezpieczenia należytego wykonania kontraktu, ponieważ wygasła umowna przesłanka istnienia takiego zabezpieczenia. Dnia 19 października 2016 roku został wydany nieprawomocny nakaz zapłaty.

24. Należności od jednostek powiązanych objęte postępowaniem układowym

Grupa na dzień bilansowy wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej należności netto od podmiotu powiązanego, w odniesieniu do którego zostało wydane postanowienie sądu o zawarciu układu i zakończeniu postępowania upadłościowego, w łącznej kwocie 36,6 miliona złotych. Należności te wynikają z okoliczności, które zostały szczegółowo opisane w nocie nr 44 dodatkowych informacji i objaśnień do skonsolidowanego sprawozdania finansowego RAFAKO S.A. za 2015 rok.

Na skutek uprawomocnienia się w dniu 13 czerwca 2016 roku Postanowienia Sądu Upadłościowego z dnia 8 października 2015 roku w przedmiocie zatwierdzenia układu PBG S.A. z wierzycielami, jednostka dominująca wykorzystała odpis aktualizujący powyższe należność w łącznej kwocie 156,9 miliona złotych.

Zgodnie z zawartym układem termin wpływu pierwszej raty środków pieniężnych do jednostki dominującej ustalony był na dzień 30 czerwca 2016 roku. Jednakże, zgodnie z porozumieniem zawartym przez jednostkę dominującą z PBG S.A. z dnia 8 listopada 2016 roku, termin ten został prolongowany do dnia 28 listopada 2016 roku. W dniu 9 listopada 2016 roku PBG S.A. poinformowała o rozpoczęciu procedury emisji obligacji, których nabycie zostanie zaferowane wierzycielom zaspokajanym zgodnie z Układem w Grupach 1, 3, 4, 5 i 6 (należności jednostki dominującej mieszczą się w Grupie 3). W związku z powyższym Zarząd jednostki dominującej oczekuje na złożenie stosownych propozycji.

25. Informacje o Zarządzie i Radzie Nadzorczej jednostki dominującej

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu jednostki dominującej.

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego skład Zarządu jednostki dominującej przedstawia się następująco:

Agnieszka Wasilewska-Semail	- Prezes Zarządu
Krzysztof Burek	- Wiceprezes Zarządu
Jarosław Dusiło	- Wiceprezes Zarządu
Edward Kasprzak	- Wiceprezes Zarządu
Tomasz Tomczak	- Wiceprezes Zarządu

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku nie miały miejsca zmiany w składzie Rady Nadzorczej jednostki dominującej.

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego sprawozdania finansowego skład Rady Nadzorczej przedstawia się następująco:

Jerzy Wiśniewski	- Przewodniczący Rady Nadzorczej
Dariusz Sarnowski	- Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
Krzysztof Gerula	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Przemysław Schmidt	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Dariusz Szymański	- Członek Rady Nadzorczej
Adam Szyszka	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Małgorzata Wiśniewska	- Członek Rady Nadzorczej

26. Transakcje z udziałem członków Zarządu i Rady Nadzorczej

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym jednostki wchodzące w skład Grupy nie prowadziły żadnych transakcji z członkami Zarządów.

27. Transakcje z podmiotami powiązanymi

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 roku i w analogicznym okresie 2015 roku jednostka dominująca i jednostki zależne nie zawierały istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe.

Łączne kwoty transakcji z podmiotami powiązanymi za dany okres obrotowy:

<i>Podmiot powiązany</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września:</i>	<i>Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych</i>	<i>Zakupy od podmiotów powiązanych</i>	<i>Należności od podmiotów powiązanych</i>	<i>Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych</i>
Podmiot dominujący:					
PBG S.A. *	2016	2 202	2 445	37 623	133
	2015	–	22	35 540	17
Jednostki z Grupy Kapitałowej PBG S.A.:					
PBG oil and gas Sp. z o.o.	2016	8 172	41 888	4 880	9 911
	2015	525	22 640	278	8 005
PBG Avatia Sp. z o.o. w upadłości układowej	2016	–	–	–	18
	2015	–	3	–	1
PBG ERIGO Sp. z o.o.	2016	12	–	6	–
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Platan Hotel	2016	56	–	8	–

* *należności od PBG S.A., które zostały opisane w nocie 24*

<i>Podmiot powiązany</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września:</i>	<i>Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych</i>	<i>Zakupy od podmiotów powiązanych</i>	<i>Należności od podmiotów powiązanych</i>	<i>Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych</i>
Jednostki powiązane osobowo:					
SWGK KSIĘGOWOŚĆ Sp. z o. o	2016	–	–	–	–
	2015	–	1 316	–	172
SWGK PODATKI Sp. z o. o	2016	–	–	–	–
	2015	–	30	–	–
Fundacja PBG	2016	–	196	–	66
	2015	–	139	–	–
Mostostal Energomontaż Gliwice S.A.	2016	–	–	–	102
	2015	–	18	–	373
Dwór w Smółsku	2016	1	160		49
SWGK Consulting Sp. z o.o.	2016	–	74	–	
	2015	–	30	–	37
PONER Sp. z o.o.	2016	–	17	–	21
BPIL Grzegorz Kiczor	2016	–	135	37	–
Energoprojekt Katowice S.A.	2016	–	–	–	–
	2015	–	–	–	154
SWGK AVATAR Sp. z o.o.	2015	–	164	–	8

28. Zwięzły opis dokonań i niepowodzeń Grupy Kapitałowej w trzecim kwartale 2016 roku.

W dniu 13 lipca 2016 roku spółka E003B7 Sp. z o.o. - podmiot w 100% zależny od RAFAKO S.A. - zawarła z POLIMEX Energetyka Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie umowę na montaż części ciśnieniowej kotła, dokonanie prób oraz współuczestnictwo w rozruchu w związku z projektem na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w Tauron Wytwarzanie S.A. – Budowy bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II” realizowanym przez Rafako oraz SPV. Kosztorysowa wartość Umowy za realizację kompletnego zakresu jej przedmiotu wynosi 118 750 000 złotych netto, zaś termin jej realizacji to kwiecień 2018 roku. Strony ustaliły limit kar za opóźnienia w wykonaniu zobowiązań umownych przez podwykonawcę w wysokości 15% ceny umownej netto. W przypadku rozwiązania Umowy z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi druga Strona kara wynosi 10% ceny umownej netto. Zapłata kar umownych nie wyłącza dochodzenia roszczeń odszkodowawczych przekraczających ich wysokość, przy czym maksymalna odpowiedzialność Stron z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy nie będzie większa niż 100%.

W dniu 14 lipca 2016 roku RAFAKO S.A. zawarło z POLIMEX Energetyka Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie list intencyjny, wyrażający wolę podjęcia współpracy w zakresie: (i) wspólnego przystąpienia do ewentualnego postępowania przetargowego dotyczącego rozbudowy mocy energetycznych w Elektrowni Ostrołęka oraz (ii) wykonania prac w ramach umowy, która zostanie zawarta w przypadku udzielenia konsorcjum POLIMEX Energetyka Sp. z o.o.– RAFAKO S.A. zamówienia publicznego obejmującego Projekt na zasadach oraz w terminach określonych w takiej umowie. Strony zakładają udział w projekcie w formule konsorcjum. W umowie konsorcjum strony ustalą dokładny zakres przygotowania oferty oraz zakres robót każdej ze Stron, ustalone zostaną również zasady korzystania przez każdą ze Stron ze swojego potencjału, udzielania referencji, itp. W przypadku podpisania przez strony umowy konsorcjum, PE będzie występować jako lider konsorcjum, a na etapie realizacji Projektu będzie wykonawcą prac montażowo – budowlanych. RAFAKO S.A. będzie uczestnikiem konsorcjum, zaś na etapie realizacji projektu będzie również wykonawcą części technologicznej prac (bez wyspy turbinowej), których szczegółowy zakres zostanie ustalony w umowie.

W dniu 29 września 2016 roku doszło do podpisania umowy, pomiędzy RAFAKO S.A. a JSC "VILNIAUS KOGENERACINĖ JĖGAINĖ", której przedmiotem jest "Budowa bloku kogeneracyjnego opalanego biopaliwem, składającego się z kotłów ze złożem fluidalnym, instalacji składowania i podawania biopaliwa oraz systemu oczyszczania spalin". Inwestycja realizowana będzie w ramach budowy nowej elektrociepłowni w Wilnie (Litwa). Wartość Umowy wynosi 149 650 000 euro netto. Termin realizacji to 28 miesięcy od dnia wydania Polecenia Rozpoczęcia ("NTP"), które nastąpi nie później niż 9 miesięcy od dnia podpisania umowy. Jeżeli zamawiający nie wyda NTP w przeciągu tych 9 miesięcy (warunek) umowa staje się nieważna.

W dniu 30 września 2016 roku Grupa Kapitałowa RAFAKO S.A. skutecznie podpisała z firmą ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o. umowę, której przedmiotem jest „Dostawa i montaż instalacji katalitycznego odazotowania spalin dla kotłów AP – 1650 nr 9 i 10 wraz z modernizacją elektrofiltrów w ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o.”. Przedmiot Umowy, realizowany w formule „pod klucz” podzielony jest na dwa zadania, które zostaną zakończone odrębnymi procedurami odbiorowymi:

Zadanie 1 – Wykonanie Projektu Budowlanego dla całego przedmiotu umowy (tj. dla zadania 1 i zadania 2) oraz realizację zabudowy Instalacji SCR na kotle nr 9 wraz ze Stacją DRiM II w całym zakresie i we wszystkich branżach (opracowanie dokumentacji, dostawy i wykonanie części budowlanej, elektrycznej, mechanicznej, AKPiA), wymianą kanałów spalin na odcinku: króciec wylotowy z kotła – króciec wlotowy LUV0 1÷3, oraz wymianą elektrofiltru wraz z układem odpielania oraz kanałami wlotowymi i wylotowymi spalin oraz wymianą wentylatorów spalin a także usunięciem REGAVO i wentylatorów wspomagających z wykonaniem nowych kanałów spalin w miejscu usuniętego REGAVO i wentylatorów wspomagających z wykonaniem zabezpieczenia kanałów spalin na docinku wylot z absorbera IOS I do komina nr 5.

Zadanie 2 – Realizacja zabudowy Instalacji SCR na kotle nr 10 i podłączeniem jej do Stacji DRiM II w całym zakresie i we wszystkich branżach (opracowanie dokumentacji, dostawy i wykonanie części budowlanej, elektrycznej, mechanicznej, AKPiA), wymiana kanałów spalin na odcinku: króciec wylotowy z kotła – króciec wlotowy LUV0 1÷3 oraz wymiana wentylatorów spalin i modernizacja elektrofiltru wraz z kanałami spalin przed i za elektrofiltrem (dostosowanie do nowych ciśnień po zabudowie SCR).

Wartość umowy wynosi łącznie 289 182 112,00 zł netto (355 693 997,76 zł brutto). Na powyższą kwotę składa się wynagrodzenie za realizację wskazanego wyżej zadania 1 w wysokości 189 524 080,00 zł netto oraz zadania 2 w wysokości 99 658 032,00 zł.

W dniu 29 września 2016 roku RAFAKO S.A. otrzymało pismo od ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. zawiadaniające o planowanym od 1 marca 2018 roku odstawieniu bloku nr 1 do kapitalnego remontu. W związku z czym termin realizacji umowy ulegnie zmianie na 3 kwartał 2018 roku. Termin ten może ulec dalszym przesunięciom ze względu na fakt, że zamawiający zastrzegł możliwość zmiany podanego w piśmie terminu odstawienia bloku nr 1.

29. Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz

Grupa nie publikowała prognoz na 2016 rok.

30. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A., jednostki dominujące

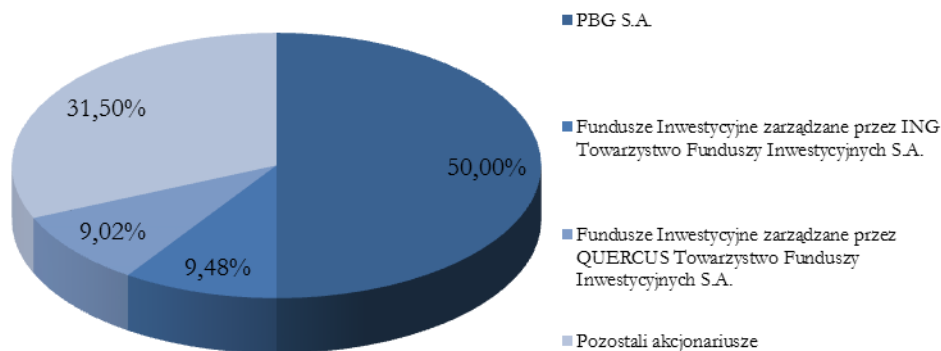
Nazwa podmiotu	Liczba akcji (w sztukach)	Liczba głosów wynikających z posiadanych akcji	Udział w kapitale zakładowym	Procentowy udział w ogólnej liczbie głosów na WZA
PBG S.A. * w tym:	42 466 000	42 466 000	50% i 1 akcja	50% i 1 akcja
bezpośrednio:	7 665 999	7 665 999	9,026%	9,026%
pośrednio przez Spółkę Multaros Trading Company Limited ** (Spółka zależna od PBG S.A.):	34 800 001	34 800 001	40,974%	40,974%
Fundusze Emerytalne Nationale-Nederlanden zarządzane przez Nationale-Nederlanden Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.**	8 048 507	8 048 507	9,480%	9,480%
Fundusze Inwestycyjne zarządzane przez QUERCUS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.***, w tym:	7 662 062	7 662 062	9,020%	9,020%
QUERCUS PARASOŁOWY SFIO	5 791 025	5 791 025	6,820%	6,820%

* – stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 9 września 2015 roku

** – stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 30 lipca 2015 roku

*** - stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 10 września 2015 roku

Struktura akcjonariatu na dzień 30 września 2016 roku

31. Zestawienie zmian w stanie posiadania akcji RAFAKO S.A. lub uprawnień do nich (opcji) przez osoby zarządzające i nadzorujące jednostek należących do Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją, zgodnie z posiadanymi przez RAFAKO S.A. informacjami, w okresie od przekazania poprzedniego sprawozdania finansowego

Zgodnie z posiadanymi przez RAFAKO S.A. informacjami, wg stanu na dzień sporządzenia niniejszego raportu, stan akcji RAFAKO S.A. będących w posiadaniu członków władz Spółek wchodzących w skład Grupy objętych konsolidacją przedstawia się następująco:

	<i>Nazwa spółki</i>	<i>Stan na 31.08.2016</i>	<i>Zwiększenia stanu posiadania</i>	<i>Zmniejszenia stanu posiadania</i>	<i>Stan na 14.11.2016</i>
Osoba zarządzająca					
Edward Kasprzak –Wiceprezes Zarządu	RAFAKO S.A.	2 000	–	–	2 000
Osoba nadzorująca					
	–	–	–	–	–

32. Wynagrodzenia członków Zarządu i Rady Nadzorczej jednostki dominującej oraz spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządów, Rad Nadzorczych jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie wypłacone w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
RAFAKO S.A. – jednostka dominująca			
Zarząd	2 340	1 248	164
Rada Nadzorcza	756	–	1 008
PGL-DOM Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	80	30	–
Rada Nadzorcza	127	–	–
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	172	–	–
Rada Nadzorcza	77	–	–
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. – jednostka zależna pośrednio			
Zarząd	284	–	42
Rada Nadzorcza	28	–	–
E001RK Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	81	60	–
Rada Nadzorcza	–	–	–
E003B7 Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	1 167	616	–
Rada Nadzorcza	810	540	–

33. Czynniki mające istotny wpływ na wyniki do uzyskania w czwartym kwartale 2016 roku.

- Możliwość zmiany wysokości szacunków kosztów dotyczących realizowanych kontraktów, m.in. w następstwie prowadzonej kontraktacji zakupu wyrobów i usług, które mogą wpłynąć „in plus” lub „in minus” na wynik do rozpoznania po 30 września 2016 roku;
- Wystarczalność utworzonych rezerw i odpisów dotyczących realizowanych kontraktów (niewykluczone, że część tematów rozstrzygnie się dopiero po terminie złożenia sprawozdania finansowego za czwarty kwartał 2016 roku);
- Ryzyko wystąpienia konieczności utworzenia rezerw na kary kontraktowe za nieterminową realizację lub za niedotrzymanie gwarantowanych parametrów technicznych niektórych kontraktów;
- Możliwość poniesienia ewentualnych kosztów napraw, remontów, modernizacji w umownym okresie gwarancyjnym nieobjętych utworzoną rezerwą na naprawy gwarancyjne;
- Kształtowanie się kursu złotego do EUR, bowiem znaczące zmiany kursu euro mogą mieć istotny wpływ na zmianę rentowności realizowanych kontraktów denominowanych w EUR;
- Ryzyko związane z niezyskaniem niezbędnych gwarancji finansowych umożliwiających pozyskanie i realizację kontraktów.

34. Portfel zamówień

Wartość portfela zamówień Grupy Kapitałowej RAFAKO na dzień 30 września 2016 wynosiła blisko 4,5 mld złotych. Największą część stanowi projekt Jaworzno – 3,0 mld złotych, z czego 0,35 mld złotych pozostało do realizacji przez jednostkę dominującą, a 2,67 mld złotych poprzez spółkę celową SPV Jaworzno. Portfel zamówień nie uwzględnia kontraktu w Opolu (3,2 mld złotych przypadające na jednostkę dominującą zostało podzleczone w całości podmiotowi spoza Grupy Kapitałowej RAFAKO z czego do wykonania zostało 1,3 mld złotych). Wszystkie zlecenia w strukturze portfela zamówień stanowią obecnie kontrakty z segmentu budownictwa energetycznego.

PORTFEL ZAMÓWIEŃ				
	30 września 2016	31 grudnia 2015		
	~4,5 mld PLN	~4,6 mld PLN		
	PORTFEL ZAMÓWIEŃ na 30.09.2016	Realizacja w latach		
		X - XII 2016	2017	po 2017
RAZEM, w tym:	~4,5 mld	~0,6 mld	~2,0 mld	~1,9 mld
RAFAKO S.A.	~1,8 mld	~0,2 mld	~0,7 mld	~0,9 mld
SPV Jaworzno	~2,7 mld	~0,4 mld	~1,3 mld	~1,0 mld

Informacje dotyczące wartości portfela zamówień Grupy Kapitałowej RAFAKO zostały zaprezentowane w niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym z zastrzeżeniem następujących założeń:

- a) wartość ta stanowi zagregowaną wartość wynagrodzeń Grupy Kapitałowej RAFAKO, wskazanych w poszczególnych kontraktach, które zostały zawarte przez Spółki Grupy Kapitałowej do dnia 30 września 2016 roku, nie uwzględnia ona kontraktów planowanych, ale jeszcze nie zawartych,
- b) wartość portfela zamówień została wskazana na dzień 30 września 2016 roku; ostateczne przychody z kontraktów oraz okresy ich realizacji zależą od wielu czynników, w tym niezależnych od Grupy Kapitałowej RAFAKO.

35. Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego

Po zakończeniu okresu sprawozdawczego nie miały miejsca żadne zdarzenia, które miałyby wpływ na wynik finansowy Grupy.

W dniu 20 października 2016 roku jednostka dominująca skutecznie podpisała z Grupą Azoty Zakłady Azotowe Kędzierzyn S.A. aneks do umowy na realizację etapu 1 zadania inwestycyjnego p.n. „Nowa elektrociepłownia w Grupie Azoty Zakładach Azotowych Kędzierzyn S.A.” Na podstawie zawartego aneksu strony dokonały przesunięcia ostatecznego terminu zakończenia realizacji przedmiotu umowy na koniec pierwszego kwartału 2017 roku, przy czym spółka zakłada, że faktyczne wykonanie prac i zakończenie inwestycji nastąpi wcześniej tj. na przełomie roku 2016 i 2017

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej RAFAKO zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 14 listopada 2016 roku uchwałą Zarządu RAFAKO S.A. z dnia 14 listopada 2016 roku.

Podpisy:

14 listopada 2016 roku   Agnieszka Wasilewska-Semail   Prezes Zarządu   .....

14 listopada 2016 roku   Krzysztof Burek   Wiceprezes Zarządu   .....

14 listopada 2016 roku   Jarosław Dusiło   Wiceprezes Zarządu   .....

14 listopada 2016 roku   Edward Kasprzak   Wiceprezes Zarządu   .....

14 listopada 2016 roku   Tomasz Tomczak   Wiceprezes Zarządu   .....

14 listopada 2016 roku   Jolanta Markowicz   Główny Księgowy   .....